

Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Sisältö

Kokkolan kaupunki edistää hyvinvointia.....	3
Palvelualueiden keskeinen rooli osana hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta.....	4
Liikuntapalvelut – aktiivinen arki ja terveyden edistäminen.....	4
Kulttuuri-, kirjasto- ja museopalvelut – elinvoimaa, osallisuutta ja henkistä hyvinvointia	4
Nuorisopalvelut – osallisuutta, tukea ja hyvinvointia nuorille.....	4
Varhaiskasvatuspalvelut – turvallinen kasvu ja hyvinvoinnin edistäminen	4
Opetuspalvelut – osaamisen vahvistaminen ja hyvinvoinnin tukeminen.....	4
Turvallinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö	4
Ruokapalvelut – terveellistä ruokaa kouluihin ja päiväkoteihin	5
Työllisyyspalvelut – arjen rakenne ja taloudellisen hyvinvoinnin tukeminen	5
Kotoutumispalvelut – yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta	5
Hyvinvointisuunnitelman tehtävä	6
Kuntien ja hyvinvointialueiden työnjako.....	7
Kunnan rooli.....	7
Hyvinvointialueen rooli.....	7
Hyvinvointisuunnitelman yhteys Kokkolan kaupunkistrategiaan ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten hyvinvointisuunnitelmaan	8
Hyvinvointisuunnitelma kokoaa osasuunnitelmat	9
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	10
Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila.....	11
Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö lasten ja nuorten palveluissa.....	11
Ikäntyneiden hyvinvointisuunnitelma	15
Ikäystävällinen kunta.....	16
Ikäntyneiden hyvinvointi Kokkolassa.....	16
Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma	17
Kunta ehkäisevän päihdetyön toteuttajana.....	18
Päihteiden käyttö sekä siltä suojaavat ja sille altistavat tekijät Kokkolassa	18
Ehkäisevä päihdetyö Kokkolassa.....	18

Osallisuusohjelma	19
Osallisuus	19
Miksi kuntien ja alueiden kannattaa vahvistaa osallisuuden kokemusta?.....	19
Osallisuuden tilanne Kokkolassa	20
Keskeisimmät Kokkolassa käytössä olevat osallisuutta edistävät toimintatavat	20
Aukkaiden osallisuus hyvinvointisuunnitelman laadinnassa.....	21
Lapsivaltuusto	21
Nuorisovaltuusto	21
Vanhus- ja vammaisneuvosto	22
Kuntalaiset avoimessa ja anonyymissä keskustelussa.....	22
Hyvinvointisuunnitelman painopisteet	24
Hyvinvointisuunnitelmassa käytetyt merkit ja kuvakkeet	25
Lapset ja nuoret.....	26
Työikäiset	33
Ikäntyneet	37

Kokkolan kaupunki edistää hyvinvointia

Kaupungin eri palvelut muodostavat laajan ja toisiaan tukevan kokonaisuuden, jonka tavoitteena on vahvistaa asukkaiden terveyttä, osallisuutta, turvallisuutta ja arjen sujuvuutta. Hyvinvoinnin edistäminen näkyy sekä konkreettisina palveluina että ennaltaehkäisevänä työnä, joka ulottuu varhaislapsuudesta ikäihmisiin.

Palvelualueiden keskeinen rooli osana hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta

Liikuntapalvelut – aktiivinen arki ja terveyden edistäminen

Liikuntapalvelut on merkittävä ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin edistäjä. Se ylläpitää ja kehittää liikuntapaikkoja, ulkoilualueita ja reittejä, jotka mahdollistavat monipuolisen liikkumisen ympäri vuoden. Liikuntapalvelut tukee aktiivisesti liikuntaa järjestäviä yhdistyksiä ja järjestöjä, sekä tarjoaa ohjattua ryhmäliikuntaa, tapahtumia ja matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia kaikenikäisille.

- Liikunta ehkäisee kansansairauksia ja edistää toimintakykyä.
- Harrastusmahdollisuudet tukevat mielenterveyttä ja tuovat arkeen rytmiä.
- Liikuntapaikat ja -tapahtumat lisäävät yhteisöllisyyttä ja kohtaamisia.

Kulttuuri-, kirjasto- ja museopalvelut – elinvoimaa, osallisuutta ja henkistä hyvinvointia

Kulttuuri-, kirjasto- ja museopalvelut tarjoavat asukkaille taide-elämyksiä, tapahtumia, näyttelyitä ja työpajoja, jotka rikastuttavat arkea ja vahvistavat henkistä hyvinvointia. Palveluissa huomioidaan eri ikäryhmien tarpeet lapsista senioreihin.

- Kulttuuri edistää luovuutta, oppimista ja keskittymiskykyä.
- Tapahtumat ja yhteisölliset tilaisuudet edistävät osallisuutta ja vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta.
- Kulttuuri lisää kaupungin veto- ja pitovoimaa sekä rakentaa paikallista, omaleimaista identiteettiä.

Nuorisopalvelut – nuorille tilaa kasvaa, unelmoida ja voida hyvin

Nuorisopalvelut tarjoaa nuorille turvallisia kohtaamispaikkoja, ohjattua toimintaa ja matalan kynnyksen tukea arjen eri tilanteisiin. Nuorisopalvelut on merkittävä ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin edistäjä.

Työmuodot:

- Yksilöllinen nuorisotyö: vahvistamme nuoren itsetuntemusta ja itsetuntoa
  - Etsivä nuorisotyö, jalkautuva nuorisotyö, Työtreeni, pienryhmätoiminta, Ankkuri-toiminta
- Yhteisöllinen nuorisotyö: tuemme nuorta kasvamaan yhteisön jäseneksi
  - Nuorisotilatyö, koulunuorisotyö, Kohasu-toiminta, loma-ajantoiminta
- Kokemuksellinen nuorisotyö: edistämme nuorisokulttuureja ja tarjoamme elämyksiä
  - Rokkikoulu, Kummiluokkatoiminta, tapahtumatoiminta, kansainvälinen nuorisotyö
- Tulevaisuutta rakentava nuorisotyö: luomme mahdollisuuksia nuorille ja nuorisotyölle
  - Ohjaamo-toiminta, nuorisoavustukset, verkostotyö, nuoriso- ja lapsivaltuustot, tehostettu nuorisotyö

Varhaiskasvatuspalvelut – turvallinen kasvu ja hyvinvoinnin edistäminen

Laadukas varhaiskasvatus luo perustan lapsen oppimiselle, tasapainoiselle kasvulle ja myönteiselle tulevaisuudelle. Toiminta perustuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka tavoitteena on taata laadukas ja yhdenvertainen varhaiskasvatus kaikille lapsille.

- Varhaiskasvatus tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sensitiivisen vuorovaikutuksen ja turvallisen arjen kautta.
- Henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat huomioivat lapsen yksilölliset tarpeet, vahvuudet ja tuen tarpeet.
- Leikki, liikkuminen, tutkiminen ja luovat ilmaisun tavat edistävät hyvinvointia.
- Yhteistyö huoltajien kanssa vahvistaa lapsen turvallisuutta, osallisuutta ja arjen sujuvuutta.

Opetuspalvelut – osaamisen vahvistaminen ja hyvinvoinnin tukeminen

Opetuspalvelut tarjoavat turvallisen ja kannustavan oppimisympäristön, jossa lapsilla ja nuorilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia ja kasvaa. Toiminta tukee sekä oppimista että kokonaisvaltaista hyvinvointia. Opetuspalvelut ovat keskeinen yhteiskunnan hyvinvointia ja tulevaisuuden osaamista rakentava perusta.

- Opetus kehittää perustaitoja, kriittistä ajattelua ja elinikäisen oppimisen valmiuksia.
- Yhdenvertainen tuki ja varhainen puuttuminen ehkäisevät oppimisen haasteita ja syrjäytymistä.
- Kouluyhteisö tarjoaa sosiaalisia suhteita ja turvallisen arjen, jotka tukevat mielenterveyttä.
- Kodin ja koulun yhteistyö vahvistaa oppilaan hyvinvointia ja oppimisen edellytyksiä.

Turvallinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö

Kaupunkiympäristö huolehtii puistoista, liikenneväylistä, rakennetuista alueista, kunnossapidosta ja ympäristön turvallisuudesta. Kaupunkiympäristön palvelut ovat keskeisiä arjen sujuvuudessa ja hyvinvoinnissa

- Viihtyisät ulkoalueet ja puistot kannustavat liikkumaan ja virkistäytymään.
- Turvalliset liikenneratkaisut edistävät liikkumista kaikille, myös lapsille ja senioreille.
- Rakennettu ympäristö vaikuttaa sosiaaliseen turvallisuuteen ja kaupunkilaisten kokemaan elämänlaatuun.
- Ekologiset ratkaisut tukevat kestävä kehitystä ja tulevien sukupolvien hyvinvointia.

Ruokapalvelut – terveellistä ruokaa kouluihin ja päiväkoteihin

Kaupungin ruokapalvelut valmistaa ruoan kouluille, päiväkodeille ja useille muille yksiköille. Laadukas ravitsemus tukee oppimista, kasvua ja jaksamista. Ruoka on yksi arkisen hyvinvoinnin kulmakivistä, ja kaupungin palveluissa sen laatu näkyy päivittäin tuhansille asukkaille.

- Säännölliset ateriat rytmittävät päivää ja vahvistavat hyvinvointia.
- Erityisruokavaliot huomioidaan yksilöllisesti.
- Ruokapalveluilla on tärkeä rooli ruokakasvatuksessa ja kestävässä valinnoissa.

Työllisyyspalvelut – arjen rakenne ja taloudellisen hyvinvoinnin tukeminen

Työllisyyspalvelut auttaa työnhakijoita löytämään koulutus- ja työpolkuja, tarjoaa valmennuksia, ohjausta ja yksilöllistä tukea sekä toimii yhteistyössä yritysten ja oppilaitosten kanssa. Työllisyyspalvelut on keskeisessä roolissa erityisesti haavoittuvassa työmarkkina- asemassa olevien hyvinvoinnissa.

- Työ tukee taloudellista turvallisuutta ja toimeentuloa.
- Työelämään kiinnittyminen vahvistaa osallisuutta, rytmittää arkea ja tukee mielenterveyttä.
- Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien palvelut ehkäisevät syrjäytymistä.

Kotoutumispalvelut – yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta

Kotoutumispalvelut rakentaa siltaa monikulttuuriseen ja avoimeen Kokkolaan. Tarjoamme maahan muuttaneille ohjausta, neuvontaa, kielikoulutusta ja mahdollisuuksia osallistua kaupunkielämään.

- Kotoutuminen vahvistaa yhteiskuntaan kiinnittymistä ja ehkäisee syrjäytymistä.
- Palvelut tukevat perheiden arkea, koulupolkua ja työelämään siirtymistä.
- Tavoitteena on yhdenvertaiset mahdollisuudet ja turvallisuuden tunne jokaiselle.

Hyvinvointisuunnitelman tehtävä

Hyvinvointisuunnitelma on kaupunkistrategiaa toteuttava ja tarkentava kehittämissuunnitelma, joka laaditaan valtuustokausittain. Se määrittelee tavoitteet hyvinvointityölle, ja kytkee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulman osaksi kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista ja päätöksentekoa. Tavoitteena on, että kaupungin hyvinvointityö nivoutuu kiinteäksi osaksi kaupungin strategista johtamista. Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävä on laaja ja se edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimialojen kesken.

Kuntien ja hyvinvointialueiden työnjako

Kunnilla on yhdessä hyvinvointialueiden kanssa jaettu vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Vuodesta 2023 alkaen vastuu sote-palvelujen ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueille. Kuntien vastuulla säilyi asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Kunnan rooli

Kunnalla on merkittävä rooli muun muassa näissä tehtävissä:

Osaamisen ja kulttuurin edistäminen

- koulutus (varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio- ja ammatillinen koulutus)
- vapaa sivistystyö
- taide-, kulttuuri- ja kirjastopalvelut
- liikuntapalvelut
- nuorisopalvelut

Elinympäristön kehittäminen

- maapolitiikka
- tieverkot, kaavoitus, liikenne
- vesi- ja jätehuolto
- ympäristönsuojelu
- rakennusvalvonta ja asuntotoimi

Elinvoiman edistäminen

- vetovoimaisuus
- työttömyyden ehkäisy
- elinkeinopolitiikka (yritysneuvonta, yritystontit, alueen markkinointi)
- kotouttaminen

Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

- monipuoliset osallistumismahdollisuudet
- yhteisöllisyys
- kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet
- viestintä ja vuorovaikutus
- asukkaiden omaehtoinen toiminta

Hyvinvointialueen rooli

Hyvinvointialueet ovat itsehallinnollisia alueita, jotka vastaavat sekä sosiaali- ja terveystalouden että pelastustoimen järjestämisestä.

Sosiaalihuolto

- sosiaalityö, sosiaaliohjaus, sosiaalinen kuntoutus, perhehoito, perhetyö, kotihoito
- asumispalvelut, laitospalvelut, liikkumista tukevat palvelut
- päihdetyö, mielenterveystyö
- kasvatus- ja perheneuvonta, perheoikeudelliset palvelut
- vammaispalvelut
- ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki, sosiaalinen luototus
- kuntouttava työtoiminta, omaishoidon tuki
- lastensuojelu, opiskeluhuollon kuraattoripalvelut

Terveydenhuolto

- terveystarkastukset, neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, opiskeluhuollon psykologipalvelut,
- seulonnat, avosairaanhoido, kotisairaanhoido
- lääkinnällinen kuntoutus, mielenterveystyö, päihdetyö
- suun terveydenhuolto
- merenkulkijoiden terveydenhuolto, työterveyshuolto
- ensihoito, päivystys
- sairaala- vuodeosastotoiminta
- opetus- ja tutkimustoiminta

Pelastustoimi

- pelastustoiminta, öljyntorjunta, palontutkinta
- väestön varoittaminen, vaaratiedottaminen, turvallisuusviestintä
- valvontatoiminta, kemikaalivalvonta, ohjaus ja neuvonta
- väestönsuojeluun varautuminen

Hyvinvointisuunnitelman yhteys Kokkolan kaupunkistrategiaan ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten hyvinvointisuunnitelmaan

Kokkolan kaupunkistrategian 2026–2029 painopisteitä ovat yritysystävällisyys, elämyksellisyys, lapsimyönteisyys sekä kuntalaisten sujuvat palvelut ja kestävä toimintatapa. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet (terveelliset elintavat, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus, osallisuus ja yhteisöllisyys) sopivat hyvin yhteen kaupunkistrategian kanssa.

Hyvinvointi sisältyy Elämyksellisyys-teemaan: Hyvinvointia luonnosta ja liikkeestä

Kokkola on merellinen kaupunki, jossa luonto on lähellä. Liikunta ja luonto lisäävät kuntalaisten hyvinvointia. Lähiliikuntapaikat, luontoreitit ja -kohteet, monipuoliset puitteet liikunnan harrastamiseen ja kilpaurheiluun ovat kaikkien saavutettavissa. Meillä on helppo elää liikunnallista arkea.

Lapsimyönteisyys sisältää lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta tärkeitä asioita

- Meillä jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa omana itsenään.
- Laadukas ja turvallinen ympäristö kasvulle. Lapset ja nuoret saavat näkyä, kuulua ja vaikuttaa.
- Kasvun ja oppimisen tuki järjestetään oppijan tarpeiden mukaan, oikea-aikaisesti ja lapsen etua korostaen.
- Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksen, koulun ja perheen yhteistyönä.
- Luomme edellytykset saavutettaville matalan kynnyksen harrastuksille ja vapaa-ajan mahdollisuuksille.
- Edistämme lapsenoikeuksia Unicefin lapsiystävällisenä kaupunkina.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Kokkolan kaupungin hyvinvointisuunnitelmien painopisteet ovat yhtenevät

- Osallisuus ja yhteisöllisyys
- Terveelliset elintavat (terveysliikunta, ravitsemus ja uni sekä päihteettömyys)
- Mielen hyvinvointi
- Arjen turvallisuus (esim. kaatumisen ehkäisy, lähisuuhdeväkivallan ehkäisy)

Hyvinvointisuunnitelman tausta

Hyvinvointisuunnitelma perustuu hyvinvointikertomuksen tuottamaan tietopohjaan.

<https://www.kokkola.fi/kokkolan-kaupunki/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/suunnitelmat-ja-ohjelmat/>

Kaupunginvaltuusto hyväksyi hyvinvointikertomuksen 2022–2025 kokouksessaan 13.4.2026 § 16.

Hyvinvointikertomuksessa kuvataan indikaattoritietoihin perustuen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Tieto on esitetty osa-alueittain ja ikäryhmittäin (lapset, nuoret, työikäiset, ikääntyneet).

Hyvinvointikertomuksen perusteella Kokkolassa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota

- nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen (erityisesti nuoret miehet)
- aikuisten ja ikääntyneiden liikkumisen lisäämiseen
- lasten ja nuorten terveellisiin elintapoihin (ravinto, liikunta ja nukkuminen)
- nuorten mielenterveyden tukemiseen ja edistämiseen (erityisesti tytöt ja nuoret naiset)
- työikäisten työkykyisenä pysymiseen
- stimulanttihuumeiden käytön vähentämiseen
- turvalliseen, tapaturmia ennaltaehkäisevään ympäristöön
- miesten terveyttä edistäviin elintapoihin, jotta saataisiin kurottua umpeen eroa suhteessa naisiin ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien osalta

Hyvinvointisuunnitelma kokoaa osasuunnitelmat

Osasuunnitelmat kytkeytyvät hyvinvointisuunnitelmaan yhteisten strategisten tavoitteiden kautta. Hyvinvointisuunnitelma sisältää teema- ja kohderyhmäkohtaiset näkökulmat. Se vähentää päällekkäisyyksiä ja parantaa resurssien koordinoitua käyttöä, tarjoaa selkeän kokonaiskuvan, tukee strategista ohjausta ja taloussuunnittelua.

Malli helpottaa myös HYTE-työn tavoitteiden mittaamista ja raportointia.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Jokaisella hyvinvointialueella ja kunnalla on velvollisuus laatia lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja hyvinvointialueella. Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lastensuojelulain 12 §:ssä. Sekä hyvinvointialueen että kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Lähde: THL, <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelmat>

Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila

Lasten ja nuorten kasvuoloja ja hyvinvoinnin tilaa on kuvattu laajasti indikaattoritietoon perustuen **Kokkolan kaupungin hyvinvointikertomuksessa 2022–2025**. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu hyvinvointikertomuksessa esitettyyn tietoon. Hyvinvointikertomus ja sen indikaattorit ovat hyvinvointisuunnitelman liitteenä.

Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö lasten ja nuorten palveluissa

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatussuunnitelmat

Opetushallitus toimii varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona. Se laatii ja päättää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Kuntia veloitetaan toimimaan niiden mukaan ja tekemään tarvittaessa tarkennuksia paikallisista käytänteistä.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma:

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma on varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laatua varmistava asiakirja ja pedagoginen työkalu. Sitä noudatetaan kaikessa Kokkolan kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetustoiminnassa. Suunnitelma on laadittu moniammatillisen henkilöstön työryhmätyöskentelynä. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelman hyväksyy opetus- ja kasvatustalokunta. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja sen nykyinen versio on vuodelta 2022. Esiopetussuunnitelman hyväksyy jaosto, ja sen viimeisimmät päivitykset ovat vuodelta 2025. Esiopetussuunnitelman viimeisimmät päivitykset ovat vuodelta 2025.

Lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat

Päiväkodissa ja perhepäivähoidossa jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (lapsen vasu). Se tehdään yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa ja sitä arvioidaan säännöllisesti. Lapsen vasussa tehdään näkyväksi kunkin lapsen vahvuudet ja voimavarat sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen vasu on pedagoginen suunnitelma siitä, miten lapsi huomioidaan yksilönä varhaiskasvatustoiminnassa. Vastaavasti Kokkolan esiopetuksessa laaditaan jokaiselle lapselle yhdessä huoltajien kanssa lapsen esiopetussuunnitelma (leops).

Liikkuva varhaiskasvatus

Kokkolan kaupunki on aktiivisesti mukana valtakunnallisessa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa. Kaupungin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksiköt ovat sitoutuneet sisällyttämään toiminnallisuuden ja liikunnallisuuden jokaisen lapsen varhaiskasvatusarkeen. Haluamme panostaa lapsen luontaisen liikkumisen tukemiseen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa

Lapsella on oikeus saada tukea heti, kun hänen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa sitä vaatii. Tuki on osa varhaiskasvatuksen toimintaa ja japsi saa tukea tavallisesti omassa ryhmässään. Tukea järjestetään joustavasti lapsen tarpeiden mukaan. Tuen suunnittelu ja arviointi tehdään yhdessä huoltajien ja henkilöstön kanssa. Lapsen tuki ja tavoitteet toiminnalle kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan (vasu). Tukea ja tavoitteita seurataan, jotta nähdään, miten tuki auttaa lasta ja onko tavoitteet saavutettu.

Oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen tuki

Jokaisella lapsella on oikeus saada tukea esiopetuksessa, jotta hän voi oppia ja toimia ryhmässä esiopetuksen tavoitteiden mukaisesti. Opetus suunnitellaan niin, että se sopii erilaisille oppijoille ja huomioi lasten erilaiset tarpeet ja taidot. Esimerkiksi ryhmät muodostetaan siten, että opettaja voi huomioida mitä lapset tarvitsevat ja missä he ovat hyviä. Tuki suunnitellaan ja järjestetään ryhmän tarpeiden mukaan osana esiopetuksen toimintaa. Lapsi saa yksilöllistä tukea, jos ryhmälle suunniteltu tuki ei riitä hänen tuen tarpeisiinsa.

Lapsikohtainen tuki voi sisältää erilaisia tapoja auttaa lasta, esimerkiksi:

- Säännöllinen erityisopettajan antama opetus
- Kokoaikainen pienryhmäopetus
- Tulkitsemispalvelu (lapsi saa apua viestintään, jos hän ei ymmärrä tai puhu kieltä hyvin)
- Avustamispalvelu (Lapsi saa apua arjen tilanteissa, kuten pukeutumisessa, siirtymisissä tai leikeissä)
- Apuvälineet (Lapsi voi käyttää esimerkiksi kuvia, kommunikaatiolaitteita tai muita välineitä, jotka helpottavat oppimista ja osallistumista)

Tuki kirjataan lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan. Siihen merkitään, millaista tukea lapsi saa ja miten tuki toteutetaan. Tuen toimivuutta arvioidaan säännöllisesti.

Perusopetus

Opetussuunnitelma on koulun toiminnan ja opetuksen perusta. Se ohjaa opetusta ja koulutyötä sekä kuvaa esimerkiksi mitä koulussa opiskellaan ja miten siellä työskennellään. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan myös muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Opetussuunnitelmassa on tavoitteena tukea oppilaiden ja opiskelijoiden tulevaisuuden taitoja. Oppiminen liitetään tosielämän ilmiöihin ja opiskeltavia aineita tarkastellaan niiden oikeissa ympäristöissä. Oppimisessa hyödynnetään myös monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä

Oppimisen tuki ja opiskeluhoito

Moni lapsi tarvitsee oppimiseensa tukea. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ohella oppilaanohjausta ja riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan. Tukea on annettava heti, kun tuen tarve ilmenee.

Oppilas saattaa tarvita oppimisessa ja koulunkäynnissä tukea tilapäisesti tai pitempiaikaisesti. Tuen tarve voi vaihdella vähäisestä vahvempaan tai oppilas voi tarvita monenlaista tukea yhtä aikaa. Koulun antama tuki riippuu vaikeuksien laadusta ja laajuudesta. Erilaiset tukitoimet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään

- Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt
- Ryhmäkohtaiset tukimuodot
- Oppilaskohtaiset tukitoimet

Oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmä- että oppilaskohtaisesti.

Oppimisen tuen tiimi tarjoaa tukea joustavasti koulu yhteisön, lapsen ja huoltajien havainnoimiin tuen tarpeisiin. Tiimi tarjoaa konsultoivaa tukea, joka vahvistaa ennaltaehkäisevästi ja pedagogisin keinoin lasten pärjävyyttä kouluarjessa ja luo tarvittavan verkostoyhteistyön lapsen, perheen ja koulu yhteisön tueksi. Tiimissä on kaksi oppimisen tuen asiantuntijaa ja kaksi koulunkäynninohjaajaa. Kasvun ja oppimisen tuen päällikkö toimii tiimin esihenkilönä.

Joustava perusopetus (JOPO) on tarkoitettu 8–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Joustavalla perusopetuksella pyritään vahvistamaan oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämäntaitoja. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa. Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä.

Sairaalaopetus on tarkoitettu ensisijaisesti erikoissairaanhoidossa oleville lapsille ja nuorille. Sairaalakoulu palvelee tasa-arvoisesti kaikkia hyvinvointialueen kouluja ja oppilaita, ja opetusta järjestetään suomen ja ruotsin kielellä. Opetusta säätelee sairaalaopetuslaki. Oppilaiden koulukäynti- ja toimintakyky vaihtelee suuresti ja opetuksen järjestämiseksi tarvitaan usein myös perusopetuslain §18 mukainen päätös erityisestä opetusjärjestelystä. Oppilaan koulupaikka säilyy aina omassa koulussa sairaalakoulujakson aikana.

Kokkolan kaupungin opiskeluhoito piirissä on noin 7100 lasta ja nuorta esiopetuksesta lukioon. Opiskeluhoitoa toteutetaan oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaisesti ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon.

Kaupungin opiskeluhoito toimintaympäristö on kaksikielinen. Palvelua toteutetaan yhteistyössä Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhoito toimijoiden kanssa siten, että siitä muodostuu lapselle/nuorelle mahdollisimman toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilaat, opiskelijat ja vanhemmat voivat olla suoraan yhteydessä koulukuraattoreihin ja koulupsykologeihin Wilman kautta tai puhelimitse.

Kasvatus ja koulutus – kehittämistoiminta

Kokkolan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa hyödynnetään monipuolisia, tutkimukseen perustuvia menetelmiä, jotka edistävät lasten ja oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia, ylläpitävät työrauhaa ja vahvistavat lasten ja oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Näiden menetelmien avulla pyritään luomaan turvallinen ja kannustava oppimisympäristö, jossa jokainen lapsi ja nuori voi kasvaa ja kehittyä omien vahvuuksiensa mukaisesti.

Kokkolan perusopetuksen kasvatus- ja opetushenkilöstöä on koulutettu kattavasti näiden menetelmien käyttöönottamiseen ja soveltamiseen koulu yhteisöissä sekä varhaiskasvatuksessa. Koulutuksen avulla varmistetaan, että opettajilla ja henkilökunnalla on tarvittavat taidot ja tiedot lasten ja oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Näin luodaan koulujen sekä varhaiskasvatuksen yhtenäistä ja myönteistä toimintakulttuuria, joka tukee sekä oppilaiden että opetushenkilöstön hyvinvointia ja oppimista.

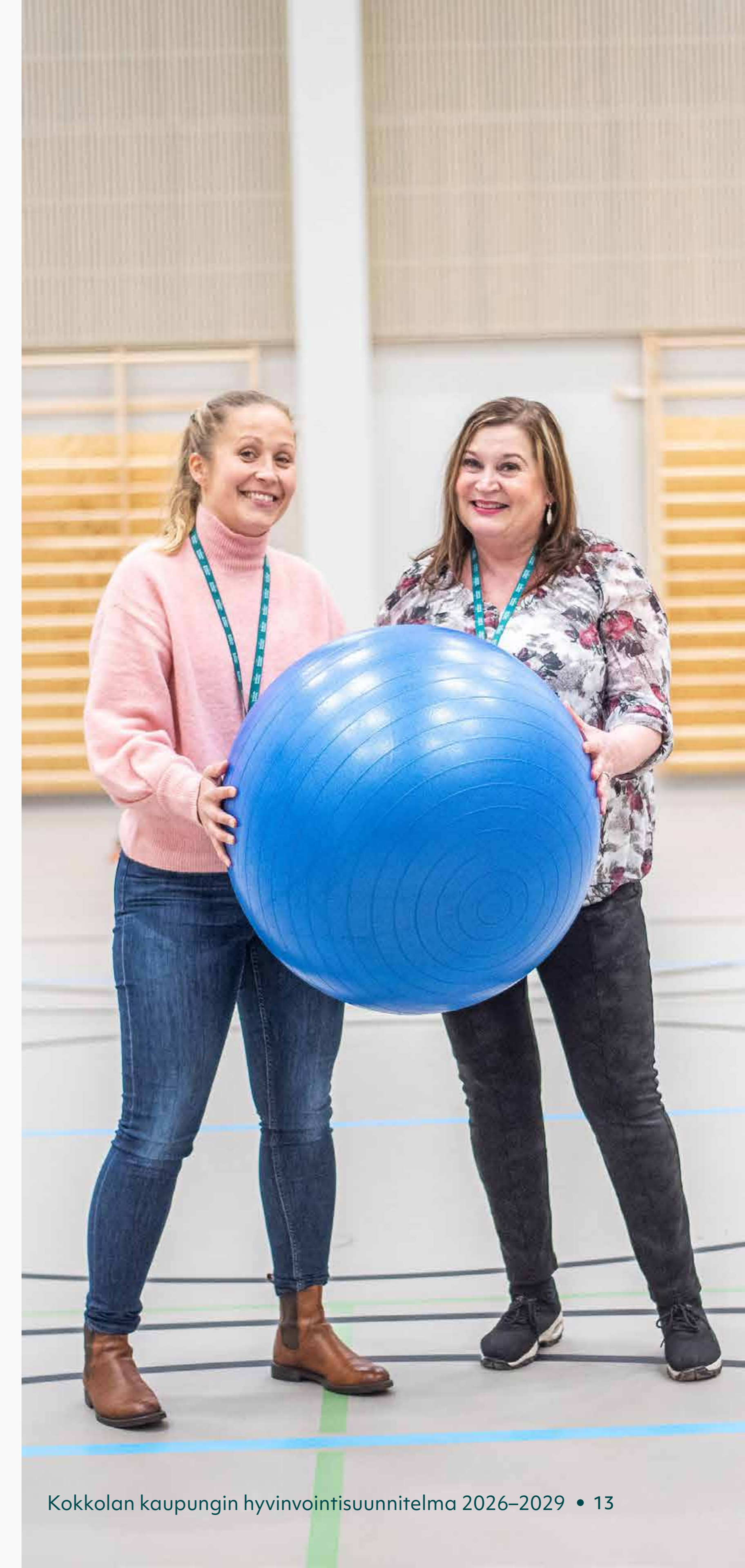
TCM (Teacher Classroom Management) on perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 sekä varhaiskasvatuksessa käytössä oleva ryhmänhallintamenetelmä, jossa korostuvat kohtaaminen, systemaattisuus ja vuorovaikutus. Menetelmä tarjoaa henkilöstölle vahvaan tutkimusnäyttöön perustuvia työkaluja ja menetelmiä, joilla tuetaan lasten ja oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä empatiakyvyn kehittymistä. TCM-menetelmän tavoitteena on vahvistaa opettajan tai koulunkäynninohjaajan ja oppilaiden välistä myönteistä vuorovaikutusta sekä edistää koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Menetelmän avulla pyritään luomaan luokkahuoneeseen turvallinen ja kannustava ilmapiiri, jossa oppilailla on tilaa oppia ja kasvaa. Vuosina 2021–2024 Kokkolassa lähes 400 opettajaa tai varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvaa on saanut koulutukset TCM-menetelmän käyttöön.

Lapset puheeksi® (LP) on keskustelumenetelmä vanhempien, muiden lapsen elämän tärkeiden ihmisten ja lapsen arjen elämän tueksi. Tavoitteena on tukea lapsia ja perheitä heidän jokapäiväisissä ympäristöissään, kuten kouluissa ja päiväkodeissa. LP-menetelmän avulla pyritään vahvistamaan perheiden ja lasten hyvinvointia tarjoamalla heille mahdollisuus avoimeen ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Keskustelujen avulla voidaan tunnistaa ja

käsitellä arjen haasteita sekä löytää yhdessä ratkaisuja, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä.

KiVa Koulu® on Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Sen tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta. KiVa koulu -ohjelma on otettu käyttöön kaikissa Kokkolan perusopetuksen kouluissa, ja sen avulla pyritään luomaan turvallinen ja positiivinen oppimisympäristö kaikille oppilaille. KiVa Koulu -ohjelma tarjoaa kouluille konkreettisia työkaluja ja menetelmiä kiusaamisen ehkäisemiseen ja käsittelymiseen. Ohjelma tukee kiusaamistilanteiden varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista. Varhainen kiusaamistilanteiden tunnistaminen ja niihin puuttuminen vähentävät kiusaamisen negatiivisia vaikutuksia ja edistävät oppilaiden hyvinvointia.

Kokkolassa aloitettiin syksyllä 2024 perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 opetushenkilöstölle suunnattu **Ryhmänhallinta ja myönteinen käyttäytymisen tuki yläkoulussa -koulutuksen** pilotointi. Tämän koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opetushenkilöstön keinoja ja toimintamalleja ryhmänhallintaan sekä myönteisen käyttäytymisen tukemiseen. Koulutuksen sisällöt perustuvat tutkitusti vaikuttaviksi todettuihin menetelmiin, jotka edistävät myönteistä käyttäytymistä kouluissa. Niiden avulla pyritään luomaan oppimisympäristö, jossa oppilaat voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja arvostetuksi, mikä puolestaan tukee heidän oppimistaan ja hyvinvointiaan.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelujen tehtävänä on tarjota nuorille tilaa kasvaa, unelmoida ja voida hyvin. Nuorisopalveluissa ohjataan ja tuetaan nuoren kasvua omaksi itsekseen, osaksi yhteisöjä sekä mahdollistetaan nuorten mukana olemista, tekemistä ja vaikuttamista.

Ankkuritoiminta pyrkii edistämään alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointia ja ennalta ehkäisemään rikoksia. Toimintaa toteuttaa moniammatillinen Ankkuritiimi, jossa on edustajat poliisista, sosiaalitoimesta, terveydenhuollosta ja nuorisopalveluista.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa ja auttaa alle 29-vuotiaita nuoria pääsemään tarvitsemiensa palvelujen tai muun tuen piiriin. Nuoren kanssa yhdessä luotu tavoite voi olla löytää palveluja, jotka tukevat nuoren itsenäistymistä, vahvistavat osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa tai pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Harrastamisen Suomen malli on valtakunnallinen hanke, jonka tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle peruskouluikäiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa toimintaa valtakunnallisesti. **Kokkolan Harrastamisen Suomen malli (KOHASU)** -hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä alueella toimivien paikallisten yhdistysten, taide- ja kulttuuritoimijoiden, yritysten kanssa. Harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveiden mukaan. Toimivat kokonaisuudet rakennetaan ja suunnitellaan yhdessä koulujen ja harrastuksia tuottavien tahojen kanssa.

Jalkautuvassa nuorisotyössä mennään sinne, missä nuoret ovat. Nuorisotyöntekijät toteuttavat liikkuvaa nuorisotyötä erityisesti erilaisten juhlapyhien ja nuorille merkityksellisten ajankohtien aikana, kuten vappuna sekä koulujen päättäjais- ja alkamisviikonloppuina. Liikkuva nuorisotyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös muina aikoina. Liikkuvan nuorisotyön tarkoituksena on kohdata nuoria nuorisotalojen ja -tilojen seinien ulkopuolella. Nuorisotyö ja turvallisia aikuisia tuodaan liikkuvassa nuorisotyössä nuorten valitsemiin ajanviettopaikkoihin.

Koulunuorisotyöntekijä tukee nuoren kasvua kohti aikuisuutta ja toimii muille ammattilaisille kasvatuskumppanina koulun arjessa. Työtä ohjaavat periaatteet korostavat nuorilähtöisyyttä, non-formaaliutta ja vapaaehtoisuutta – nuorisotyö koulussa tarjoaa turvallisen, kiireettömän ja joustavan aikuisresurssin, joka asettuu nuorten ja nuoruuden puolelle. Koulunuorisotyössä korostuvat kouluyhteisöön ja opintoihin kiinnittymisen tukeminen, sosiaalisten suhteiden ja nuoren toimijuuden vahvistaminen sekä kouluviihtyvyyden ja yhteisöllisyyden edistäminen. Koulunuorisotyöntekijöitä on kaikissa Kokkolan yläkouluissa.

Nuorisotilat Nuorisopalvelut tarjoaa toimintaa ja ajanviettopaikkoja kuudella nuorisotilalla ympäri Kokkolaa. Nuorisotilat tarjoavat nuorille toistensa ja nuorisopalveluiden työntekijöiden kohtaamisen paikkoja sekä yhteistä tekemistä. Kaikki nuoret ovat yhdenvertaisesti tervetulleita nuorisotiloille. Nuorilla on myös mahdollisuus vaikuttaa nuorisotiloilla tapahtuvaan toimintaan ja hankintoihin.

Ohjaamo Kokkola on kaikille alle 30-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille suunnattu matalan kynnyksen palvelupiste, joka tarjoaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta muun muassa koulutusta suunniteltaessa ja koulutuksen aikana, urasuunnittelussa, työllistymisasiossa sekä arkeen ja terveyteen liittyvissä asioissa.

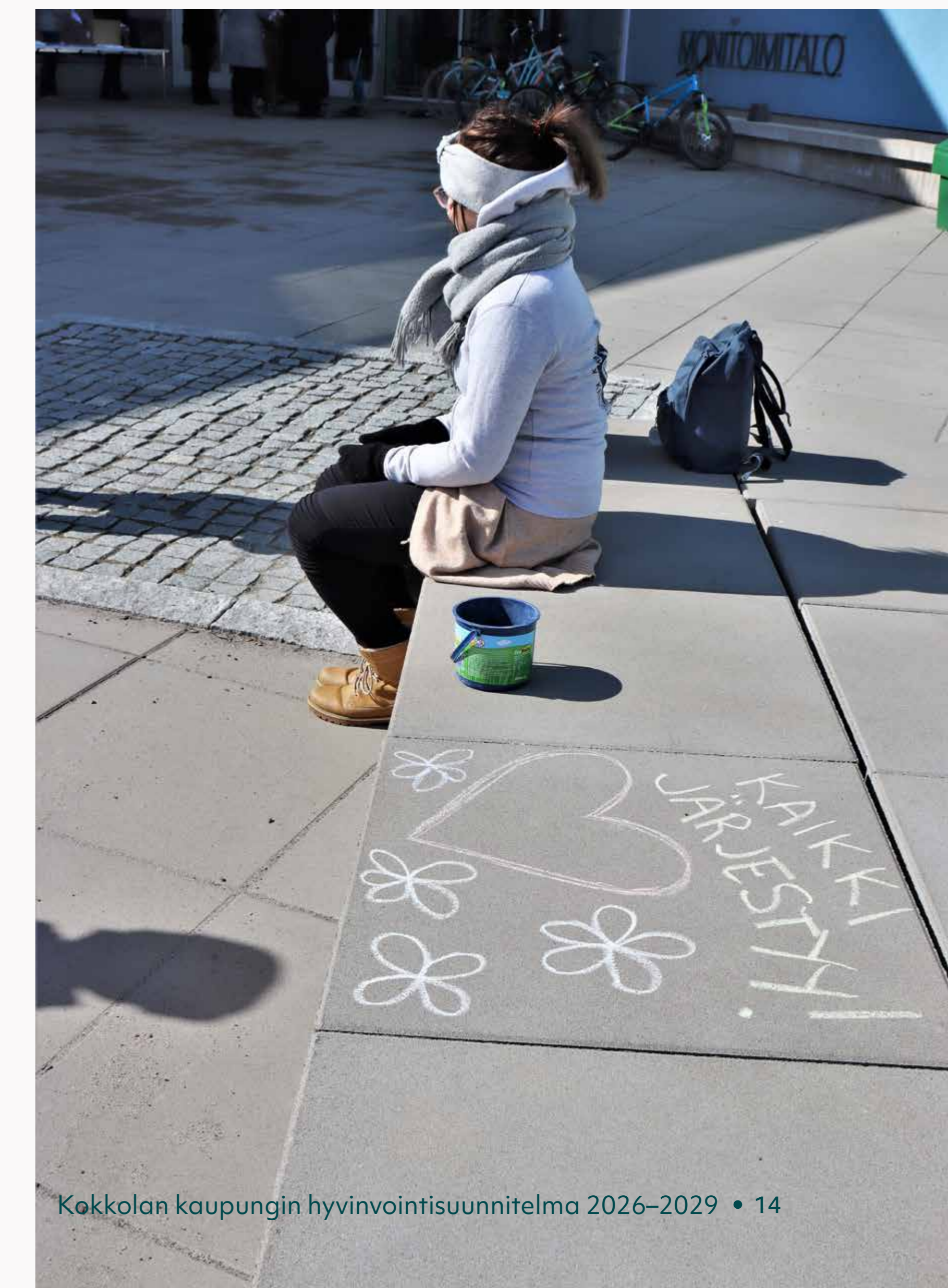
Pienryhmätoiminnan tavoitteena on tukea nuorten kasvua omaksi itsekseen vahvistamalla nuoren itsetuntemusta ja itsetuntoa. Toiminta järjestetään vertaisryhmissä, jotka koostuvat samassa elämäntilanteessa olevista nuorista. Ryhmien koko on 4–8 nuorta ja ohjaus voi tapahtua myös moniammatillisesti. Pienryhmätoiminta on aina suunnitelmallista ja nuorta osallistavaa toimintaa. Ohjaajat tekevät tarvittaessa yhteistyötä nuoren perheen ja koulun kanssa.

Nuorisopalvelut luo edellytyksiä nuorisotoiminnalle Kokkolassa **myöntämällä avustuksia** yhdistyksille, yhteisöille ja vapaille toimintaryhmille.

Erilaisilla **hankkeilla** mahdollistetaan kehitystyö, perustoiminnan vahvistaminen sekä uusien toimintojen luominen.

Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Kulttuuri- ja liikuntapalvelut tukevat erilaisilla avustuksilla paikallisia järjestöjä, seuroja ja muita toimijoita, jotka järjestävät lapsille ja nuorille suunnattua kulttuuri-, liikunta- ja urheilutoimintaa Kokkolassa. Kulttuuripalvelut järjestävät säännöllisesti myös itse tai koordinoivat yhdessä muiden toimijoiden kanssa vuosittain järjestettäviä lapsille ja nuorille suunnattuja kulttuuritapahtumia.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma

Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja suunnitelmaa. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi 4 §, sekä ikääntyneen sosiaali- ja terveystalvuluista 5 §, velvoittavat ja ohjaavat kuntia edistämään ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta sekä tukemaan kotona asuvan ikääntyneen toimintakykyä ja parantamaan ikääntyneiden palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta.

Vanhuspalvelulain 12 § edellyttää kuntien järjestettäväksi ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja. Kuntalain 1 § mukaan kunnan ja kuntayhtymän tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia sekä Vanhuspalvelulain 4 §:n mukaan ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi on kunnan eri toimialojen toimittava yhteistyössä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntyneitä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Ikäihmisten toimintakyky, yhteenkuulumisen tunne ja hyvinvointi vahvistuvat mieluisissa yhteisöissä.

Kuntien toimilla on merkittävä rooli ikääntyneiden sotepalvelutarpeen ehkäisyssä ja myöhempään siirtymisessä. Hyvinvointia ja terveyttä lisätään huomioimalla ikääntyneet esimerkiksi kulttuuri-, kirjasto-, museo- ja liikuntapalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Ikääntyneen väestön huomioiminen kuntien kaavoitus- ja kunnossapitosuunnittelussa ja toteutuksessa tukevat merkittävästi ikääntyneen väestön hyvinvointia ja osallisuutta.

Ikääntyvän väestön halu ja tarve kodin ulkopuolella liikkumiseen ei ikääntymisen myötä välttämättä vähene, mutta ikääntymisen ja toimintakyvyn heikkenemisen sekä terveydentilan huononemisen myötä tulleet rajoitteet voivat sitä estää. Liikkumisen ja sen myötä osallistumisen mahdollisuuksiin voivat olla syynä esimerkiksi ajo-oikeuden menettäminen tai puuttuvat liikenneyhteydet.

Huolehtimalla palveluiden saatavuudesta ja toiminnan esteettömyydestä mahdollistetaan ikääntyneiden omaehtoinen toiminta sekä osallistuminen. Osallistuminen ja osallisuus antavat merkitystä ja sisältöä ikääntyvien elämään. Osallisuuden tunne syntyy yhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa palveluihin, ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Finlex, Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi

Keski-Pohjanmaan alueellinen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025 ja 2012

Sosiaali- ja terveysministeriö, STM. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri 2021.

Vanhuspalvelulaki 2012

Ikäystävällinen kunta

Ikäystävällisessä kunnassa iäkkäiden asukkaiden toiveita ja tarpeita kuunnellaan, jotta heillä on mahdollisuus omannäköiseen elämään. Suurin osa iäkkäiden ihmisten käyttämistä palveluista on muita kuin sosiaali- ja terveystalvuuja. Kunta vaikuttaa merkittävästi siihen

- mitä palveluja kunnassa on tarjolla
- miten helposti palveluja on saatavilla
- kuinka lähellä ja saavutettavissa palvelut ovat
- kuinka selkeä ja toimiva kokonaisuus palveluista muodostuu.

Palvelut voivat olla helposti saavutettavissa monin tavoin. Ne voivat sijaita fyysisesti lähellä, liikkua asiakkaan luokse tai olla sähköisinä paikasta riippumattomia.

Kun kunta panostaa yhdenvertaisesti asukkaidensa hyvinvointiin, myös iäkkäät pääsevät mukaan yhteisön elämään. Tunne osallisuudesta vahvistaa hyvinvointia ja ehkäisee yksinäisyyttä. Kunnan kannattaa:

- järjestää asukkaille tiloja ja tapoja tehdä yhdessä ja kohdata toisiaan
- luoda kansalaisjärjestöille ja vapaaehtoistyölle hyvät edellytykset toimia alueella
- tarjota iäkkäille mahdollisuuksia opiskella, liikkua ja harrastaa kulttuuria
- kuulla iäkkäitä kunnallisessa päätöksenteossa, esimerkiksi kunnanvaltuustossa ja vanhusneuvostoissa
- ottaa huomioon päätösten vaikutukset ikäihmisiin.

Lähde/lähteet: THL, iäkkäiden hyvinvointi kunnassa

Ikääntyneiden hyvinvointi Kokkolassa

Ikääntyneiden hyvinvoinnin tilaa on kuvattu indikaattoritietoon perustuen **Kokkolan kaupungin hyvinvointikertomuksessa 2022–2025**. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat hyvinvointikertomuksessa esitettyyn tietoon. Hyvinvointikertomus ja sen indikaattorit ovat hyvinvointisuunnitelman liitteenä.

Kokkolan kaupungin ikääntyneille suunnattuja palveluita ja toimintoja

Kokkolan ikääntyneille tarjottavat palvelut muodostavat vahvan kokonaisuuden, joka vahvistaa ikääntyneiden toimintakykyä, hyvinvointia ja osallisuutta.

Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen

Kaupunki tukee ikääntyneiden hyvinvointia

- Liikkumiseen innostavat liikuntapaikat, ulkoilureitit ja retkeilymahdollisuudet.
- Ryhmätoiminnat, kuten tasapaino-, kuntosali-, jumppa- ja vesiliikuntaryhmät,
- Puistokävelyt, uimahallin palvelut sekä liikunta- ja elintapaneuvonta.

Osallisuus ja yhteisöllisyys sekä kotona asumisen tuki

Ikääntyneiden osallisuutta ja mahdollisuutta elää aktiivista arkea tuetaan laajasti.

- Kirjaston tapahtumat ja aineistot tarjoavat mahdollisuuksia kohtaamisiin, oppimiseen ja kulttuurin kokemiseen.
- Kokkolan seudun opiston kurssit ja tapahtumat tuovat sisältöä arkeen ja auttavat kohtaamaan muita .

Vapaa-aika ja harrastaminen

Monipuolisia kulttuuri-, kirjasto- ja museopalveluja

- Mahdollisuuksia maksuttomiin kulttuuriharrastuksiin ja -tapahtumiin
- Ikäystävällisiä tapahtumia ja tilaisuuksia kirjastoissa ja opistolla sekä erilaisia ryhmätoimintoja.

Esteetön ja turvallinen elinympäristö

Ikääntyneiden tarpeiden huomioiminen kaavoituksessa, liikenteessä ja kunnossapidossa.

- Palvelujen saavutettavuus – palvelut voivat sijaita lähellä, tulla asiakkaan luokse tai olla tarjolla sähköisesti.
- Esteettömät ympäristöt tukevat ikääntyneiden osallistumista ja itsenäistä arkea.

Hyvinvointia tukevat palvelut arjessa

Edistetään sitä, että ikääntyneet voivat elää omannäköistä elämää:

- Opiskelumahdollisuuksia, liikuntaa ja kulttuuria tarjolla kaikille.
- Tilat ja paikat kohtaamiselle sekä vapaaehtoistyön ja yhdistysten toiminnan tukeminen
- Ikääntyneiden näkökulma huomioidaan päätöksenteossa, mm. vanhusneuvoston kautta.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Ehkäisevä päihdetyö on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Sen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnallekin. Työn tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista päihteisiin liittyvissä asioissa.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Päävastuu ehkäisevästä päihdetyöstä kuuluu kunnalle.

Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan päihteiden kysyntään ja saatavuuteen ja sitä kautta päihteiden käyttöön. Työn on aina perustuttava tutkittuun tietoon ja tieteelliseen näyttöön päihteiden käytöstä ja siitä aiheutuvista haitoista. Käytännön toimintaan on kehitetty monia hyväksi havaittuja menetelmiä ja toimintamalleja.

Kysyntään voidaan vaikuttaa esimerkiksi vuorovaikutteisella päihdekasvatuksella ja viestinnän keinoin, siis tarjoamalla tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista ja motivoimalla ihmisiä tekemään hyvinvointia edistäviä valintoja. Yhteisöissä tehtävä päihdetyö kattaa laajan joukon erilaisia toimia.

Päihteiden saatavuuteen voidaan vaikuttaa erilaisilla viranomaisten toimilla, joilla rajoitetaan ja säädellään päihteiden myyntiä tai anniskelua esimerkiksi ravintoloissa tai julkisissa tiloissa ja tilaisuuksissa. Saatavuuden rajoittamiseen tähtääviä toimia tehdään myös yhteistyönä viranomaisten, järjestöjen ja alkoholia myyvien ja markkinoivien elinkeinonharjoittajien kanssa.

Ehkäisevä päihdetyö palvelee koko väestöä. Päihdehaittojen ehkäisyyn tarvitaan koko yhteiskunta ja vastaavasti koko väestö on ehkäisevän päihdetyön kohteena.

Pitkäjänteinen ehkäisevä päihdetyö vähentää inhimillistä kärsimystä, sosiaali- ja terveystalouden tarvetta sekä väestöryhmien välisiä terveyseroja, lisää työn tuottavuutta ja varmistaa väestön työ- ja toimintakyvyn myös tulevaisuudessa.

Lähde/lähteet: THL, <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeotyot>

Kunta ehkäisevän päihdetyön toteuttajana

Kunta on avainasemassa riippuvuutta aiheuttavien tuotteiden käytön ja niistä aiheutuvien haittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä. Päihdekasvatus ja -viestintä, vaikuttavien toimintamallien käytön edistäminen, sekä eri viiteryhmille tarjottavan kohderyhmälähtöisen toiminnan kehittäminen ovat kunnan perustyötä.

Niin koululaiset, työssä käyvät kuin seniorit ja myös vaikeasti päihderiippuvaiset ovat oikeutettuja laadukkaaseen ehkäisevään päihdetyöhön. Toimiva yhteistyö kunnan eri toimijoiden välillä edellyttää tehokasta ehkäisevän päihdetyön johtamista, selkeästi nimetyt vastuut ja toimivaa viestintää.

Päihteiden käyttö sekä siltä suojaavat ja sille altistavat tekijät Kokkolassa

Päihteiden käytön tilannetta on kuvattu indikaattoritietoon perustuen **Kokkolan kaupungin hyvinvointikertomuksessa 2022–2025**. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet pohjautuvat hyvinvointikertomuksessa esitettyyn tietoon.

Ehkäisevä päihdetyö Kokkolassa

Kokkolan kaupungin organisaatiossa ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin on kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, ja vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä sijoittuu nuorisopalvelujen vastuualueelle. Nuorten elinolojen koordinaattori vastaa ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa:

Hyvinvointialueen ehkäisevän päihdetyön koordinaattori koordinoi alueellisesti ehkäisevää päihdetyötä. Tietoa jaetaan alueellisissa kokouksissa. Yhteistyötä tehdään mm. Ehkäisevän päihdetyön viikon ja muiden teemaviikkojen ja -kuukausien puitteissa. Kaupungin ja hyvinvointialueen välillä tehdyissä HYTE-sopimuksissa määritellään tarkemmin kunnan ja hyvinvointialueen roolit ehkäisevän päihdetyön osalta

Ehkäisevän päihdetyön menetelmiä

- Päihdekasvatus kouluissa ja oppilaitoksissa
- Täydentävä päihdekasvatus nuorisotyössä, messuilla ja tapahtumissa
- Valtakunnalliset tiedotuskampanjat
- Ammattilaisille suunnatut koulutukset

Kevään 2026 aikana perustetaan ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä, joka laatii Hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 tavoitteita toteuttavan ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelman.

Toimintasuunnitelmassa kuvataan vuosittaiset painopisteet ja toimenpiteet.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite vastaa terveys- ja sosiaalipalveluista. Sen ehkäisevän päihdetyön toimet näkyvät Kokkolassa.

- Soite toteuttaa **moniammatillista ehkäisevää päihdetyötä** yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja tarjoaa matalan kynnyksen tukea jo varhaisessa vaiheessa.
- **Päihdetyöntekijät** tarjoavat ohjausta ja neuvontaa päihteiden, huumeiden, lääkkeiden tai peliriippuvuuden ehkäisyyn ja hoitoon

Valtakunnallinen ohjaus ja yhteistyö

Kokkolassa tehtävä ehkäisevä työ pohjautuu valtakunnalliseen lainsäädäntöön ja STM:n julkaisuun Päihde ja riippuvuusstrategia – yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030.

Lisäksi Kokkola hyödyntää valtakunnallisten järjestöjen, kuten EHYT ry:n, tukea koulutuksissa ja materiaaleissa.

Osallisuusohjelma

Osallisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan osallisuudella tarkoitetaan kokemusta, tunnetta, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastus- tai järjestötoiminnan kautta.

Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena, sekä yksilön mahdollisuutena vaikuttaa niin omiin kuin yhteisönsäkin liittyviin asioihin.

Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin.

Osallisuus merkitsee kansalaisen oikeutta tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen.

Miksi kuntien ja alueiden kannattaa vahvistaa osallisuuden kokemusta?

Ihmisellä on tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla, kuulua joukkoon ja osallistua itselle tärkeiden asioiden edistämiseen.

Vahva osallisuuden kokemus

- **Lisää yksilön hyvinvointia:** Osalliseksi itsensä kokeva ihminen tekee hyvinvointiaan palvelevia valintoja.
- **Lisää yhteisöllistä hyvinvointia:** Yhteisöllisyys lisääntyy. Osallinen ihminen pystyy tuottamaan ja jakamaan hyvää myös muille ihmisille esimerkiksi panostamalla elinympäristöönsä ja kehittämällä palveluja. Yhdessä kehittämällä palveluista tulee asiakaslähtoisempiä ja ne vastaavat paremmin ihmisten erilaisiin tilanteisiin ja tarpeisiin.
- **Edesauttaa hyviä väestösuhteita ja luo turvallista arkea:** Osallinen ihminen kohtaa naapurinsa kunnioittaen eikä koe tarvetta hakea osallisuuden kokemusta esimerkiksi väkivaltaan taipuvaisista jengeistä.
- **Parantaa paikallista elinvoimaa ja ilmapiiriä:** Kun ihmiset kohtaavat erilaisissa ja yllättävissäkin ympyröissä, he tulevat kuulluksi ja saavat virikkeitä toisiltaan. Ihmisten kohdatessa voi syntyä uutta taloudellista toimeliaisuutta.

Näitä tavoitteita kohti kuljetaan:

- kun ihmiset voivat osallistua asuinalueellaan toiminnan tavoitteiden määrittelyyn, suunnitteluun, valmisteluun ja päätöksentekoon alusta alkaen.
- kun alueella kehitetään yleishyödyllistä toimintaa, palveluja, osallistumisen alustoja ja tiloja tai ympäristöä.
- kun monimuotoinen joukko alueen asukkaita, järjestöjä, viranomaisia ja yrittäjiä on mukana aina valmistelusta ja suunnittelusta toteutusvaiheeseen. He neuvottelevat toivotuista tuloksista sekä tuottavat sellaisia toimintoja ja palveluja, joilla toivottuihin tuloksiin päästään.

Tavoitteet, niiden toteuttaminen, seuranta ja arviointi kannattaa kirjata yhdessä ylös esimerkiksi kunnan tai alueen osallisuusohjelmaksi.

Lähde/lähteet: THL, Osallisuustyön johtaminen ja osallisuusohjelman teko – THL

Osallisuuden tilanne Kokkolassa

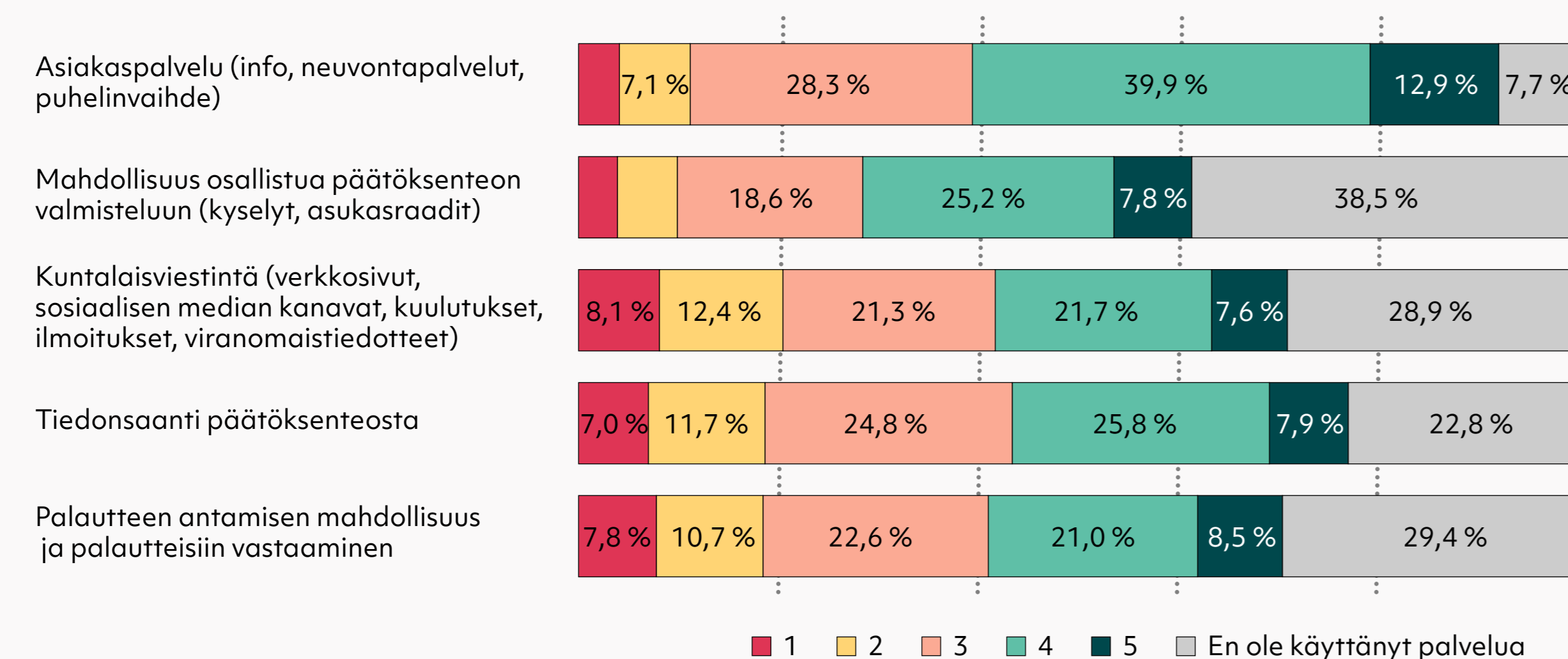
Osallisuuden tilannetta on kuvattu indikaattoritietoon perustuen **Kokkolan kaupungin hyvinvointikertomuksessa 2022–2025**. Osallisuusohjelma perustuu hyvinvointikertomuksessa esitettyyn tietoon. Hyvinvointikertomus ja sen indikaattorit ovat hyvinvointisuunnitelman liitteenä.

Osallisuusohjelman tietoperustana käytetään myös kuntalaisten palvelutyytyväisyyskyselyn tuloksia (Kokkolan kaupunki, 2026). Kysely oli avoinna 2.12.2025 - 4.1.2026 ja se toteutettiin Webropol -kyselynä. Kaupungin, Koivuhaan, Kälviän, Lohtajan ja Ullavan kirjastoissa kyselyyn oli mahdollista vastata myös paperiversioon Kyselyyn vastasi yhteensä 1264 henkilöä.

Asteikolla 1–5 kuntalaisten osallisuuden edistäminen sai keskiarvon 3,3. Huomioitavaa on, että monessa osallisuuteen liittyvässä kysymyksessä suuri osa vastaajista ilmoitti, että ei ole käyttänyt palvelua.

Eniten kehitettävää koettiin olevan seuraavissa

- Mahdollisuus osallistua päätöksenteon valmisteluun (kyselyt, asukasraadit)
- Tiedonsaanti päätöksenteosta
- Palautteen antamisen mahdollisuus ja palautteisiin vastaaminen

Keskeisimmät Kokkolassa käytössä olevat osallisuutta edistävät toimintatavat

Osallistumisen monipuolistaminen ja tiedon saatavuus

Avoin päätöksenteko ja kuuleminen: Kaupunginvaltuuston, lautakuntien ja muiden elinten esityslistat, pöytäkirjat ja kokoukset ovat helposti seurattavissa verkossa, ja valtuuston kokouksia voi seurata myös suorina lähetyksinä. Tämä lisää kuntalaisten mahdollisuutta seurata päätöksentekoa ja valmistelua. *Palauttekanavat ja verkkopalvelut:* Kaupungin verkkosivujen kautta kuntalaiset voivat antaa palautetta, jättää aloitteita ja osallistua palveluiden kehittämiseen.

Osallistava budjetointi

Kaupunkiympäristö-toimiala on ottanut käyttöön osallistavan budjetoinnin, jossa asukkaat voivat olla mukana ideoimassa ja vaikuttamassa verovarojen kohdentamiseen. Asukkaiden toiveiden mukaisesti on toteutettu esimerkiksi leikkivälineitä ja oleskelupaikkoja eri kaupunginosiin.

Nuorten ja lasten osallisuuden vahvistaminen

Lapsi- ja nuorisovaltuustot: Nuoriso- ja lapsivaltuustojen kautta alle 29-vuotiaat voivat vaikuttaa nuorille tärkeisiin asioihin sekä tuoda näkemyksiä päätöksentekoon. Tämä tukee nuorten äänen kuulumista kaupungin toiminnassa ja palvelujen kehittämisessä.

Osallisuuden reitti -materiaalit: Lasten ja nuorten osallisuutta vahvistetaan myös viestinnällä ja ohjeistuksella, kuten Osallisuuden reitti -asiakirjalla ja julisteilla, jotka kertovat toimintatavoista ja vaikuttamisen mahdollisuuksista.

Aktiivinen kansalaistoiminnan tukeminen

Kansalaistoiminnan edistäminen: Kaupunki tukee asukkaiden omaehtoista osallistumista ja kansalaistoimintaa esimerkiksi tukemalla yhdistysten toimintaa sekä tarjoamalla tilaisuuksia ja kanavia, joissa asukkaat voivat verkostoitua ja tuoda esiin näkemyksiään.

Osallistumiseen kannustava viestintä

Viralliset osallistumiskanavat: Kaupunki viestii aktiivisesti ja monikanavaisesti erilaisista osallistumisen mahdollisuuksista (esim. palautteet, kyselyt, asiakastilaisuudet), jotta kuntalaiset ovat paremmin perillä vaikuttamisen tavoista.

Palautteeseen ja vuorovaikutukseen perustuvat kehitystoimet

Kyselyt ja kuulemiset: Kuntalaiskyselyt ja teemapohjaiset kuulemistilaisuudet ovat osa kuntalaisten osallisuutta. Näiden kautta kaupunki kerää tietoa kuntalaisten näkemyksistä ja toiveista suunnittelua ja päätöksentekoa varten.

Asukkaiden osallisuus hyvinvointisuunnitelman laadinnassa

Lapsivaltuusto

Tärkeimpänä teemana lapsivaltuusto nosti esille sosiaalisen hyvinvoinnin. Kavereiden ja perheen merkitys korostuivat selvästi. Myös harrastukset, ruoka, uni ja liikunta nähdään merkittävinä hyvinvoinnin lisääjinä. Tavoitteissa ja toimenpiteissä tulisi huomioida lasten kaverisuhteiden tukeminen, perheiden hyvinvointi sekä harrastus- ja liikuntamahdollisuudet.

Nuorisovaltuusto

1. Sosiaalinen elämä ja yhteisöllisyys: Lisää mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen

- Enemmän tapahtumia ja oleskelupaikkoja, jotka tukevat nuorten sosiaalista elämää ja uusien ystävyysuhteiden syntymistä.
- Aikuisten läsnäolo nuorten arjessa on tärkeää: nuorten aito kohtaaminen kotona ja kouluissa.
- Hyvinvoinnin peruspilareina ystävyysuhteet ja oma rauha.

Kehittämiskohde: Luodaan matalan kynnyksen yhteisöllisiä tilaisuuksia ja paikkoja, joissa nuoret voivat kohdata toisiaan turvallisessa ympäristössä.

2. Harrastus- ja liikuntamahdollisuudet: Liikunta ja harrastukset tukevat fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia

- Ilmaiset harrastusmahdollisuudet kaikille nuorille. Hauskat liikuntapäivät kouluissa, digitaaliset ratkaisut kuten verkossa toteutettavat liikuntahaasteet.
- Luonto ja omat mielenkiinnon kohteet koetaan tärkeinä hyvinvoinnin lähteinä.

Kehittämiskohde: Tarjotaan monipuolisia ja maksuttomia harrastusvaihtoehtoja. Yhdistetään liikuntaan digitaalisia elementtejä nuorten innostamiseksi.

3. Päihteiden käytön ehkäiseminen ja tiedon lisääminen: ennaltaehkäisyä ja tukea

- Huoltajille ja opettajille lisää tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista.
- Koulutusta vanhemmille päihteiden käyttöön puuttumiseen ja niistä keskusteluun.
- Koulujen tukiverkkojen tulee tarjota enemmän apua kuin rangaistuksia, sekä varmistaa anonymiteetti ja luottamuksellisuus.

Kehittämiskohde: Kehitetään kouluihin ja perheille selkeitä toimintamalleja, jotka painottavat tukea ja luottamusta.

4. Hyvinvoinnista viestiminen ja koulutus

- Hyvinvoinnista tiedottaminen on tärkeää, mutta perinteiset luennot eivät ole nuorten suosiossa.
- Käyttöön vaihtoehtoisia tapoja, kuten vinkkien jakamista arjessa ja tiedottamista myös huolenaiheista.

Kehittämiskohde: Luodaan nuorille suunnattuja, osallistavia ja käytännönläheisiä viestintäkanavia.

5. Digitaalinen hyvinvointi ja some

- Puhelimet ja sosiaalinen media aiheuttavat ahdistusta ja vaikuttavat liikunnan vähenemiseen sekä sosiaalisiin kontakteihin.
- Ratkaisuehdotuksena vahvempi valvonta somessa.

Kehittämiskohde: Lisätään mediakasvatusta ja kehitetään keinoja hallita ruutu-aikaa ilman liiallista kontrollia.

6. Apua matalalla kynnyksellä

- Avun hakemisen tulee olla helppoa ja turvallista. Mahdollisimman matala kynnyksen avun hakemiseen ja mahdollisuus nimettömyyteen.

Lapsivaltuusto 2024-2025

Nuorisovaltuusto 2024-2025

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Terveelliset elintavat ja arjen turvallisuus

- Keskeistä lihasvoiman, tasapainon ja aivoterveysten ylläpito, kaatumisten ehkäisy
- Ennakointi ja ohjattu liikuntaharjoittelu ovat tärkeitä erityisesti ikääntyneille.
- Ammatti-ihmisten tuki korostuu lihaskunnon ylläpidossa.

Mielen hyvinvointi sekä osallisuus ja yhteisöllisyys

- Tarve tukea perheitä ja eri-ikäisten mielenterveyttä.
- Ikäihmisten syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisy sekä sukupolvien välisen yhteistoiminnan edistäminen (lapset–nuoret–vanhukset) tärkeää.
- Eläkeläiset tulee nähdä voimavarana, ei kulueränä.
- Digilaitteiden rajoittaminen sosiaalisissa tilanteissa, läsnäolon vahvistaminen.
- Perheiden yhdessä tekeminen, kuten yhteiset ateriat ja kodin avoimuus lasten kavereille.
- Vanhempien ja koulun yhteistyön lisääminen.

Kuntalaiset avoimessa ja anonyymissä keskustelussa

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite toteutti avoimen ja anonyymiin Voxit-verkkokeskustelun, jossa pohdittiin alueen asukkaiden hyvinvointia nyt ja tulevaisuudessa. Tavoitteena oli kerätä asukkaiden kokemuksia ja ideoita, jotka liittyvät erityisesti terveyteen ja hyvinvointipalveluihin, yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen, arjen sujuvuuteen ja turvallisuuteen sekä kulttuurin, liikuntaan ja vapaa-aikaan.

Voxit-alustalla toteutettu keskustelu oli avoinna 24.11.–14.12.2025.

Osallistujien oli mahdollista lisätä keskusteluun omia väittämiään, joista toiset osallistajat pystyivät äänestämään. Keskustelu toi arvokasta tietoa asukkaiden tarpeista, toiveista ja hyvinvoinnista sekä siitä, mitkä aiheet yhdistävät tai erottavat keskipohjalaisia.

Keskusteluun osallistui kaikkiaan 365 henkilöä, jotka lisäsivät runsaasti myös omia väittämiään yhteiseen keskusteluun. Vastausten perusteella keskipohjalaiset jakautuvat kahteen ryhmään. Ryhmien välinen vastakohtaisuus on huolestuttavaa. Keskusteluun vastaajat olivat pääsääntöisesti Kokkolasta 85 %, mikä koski myös molempia ryhmiä A (86 %) ja B (84 %)

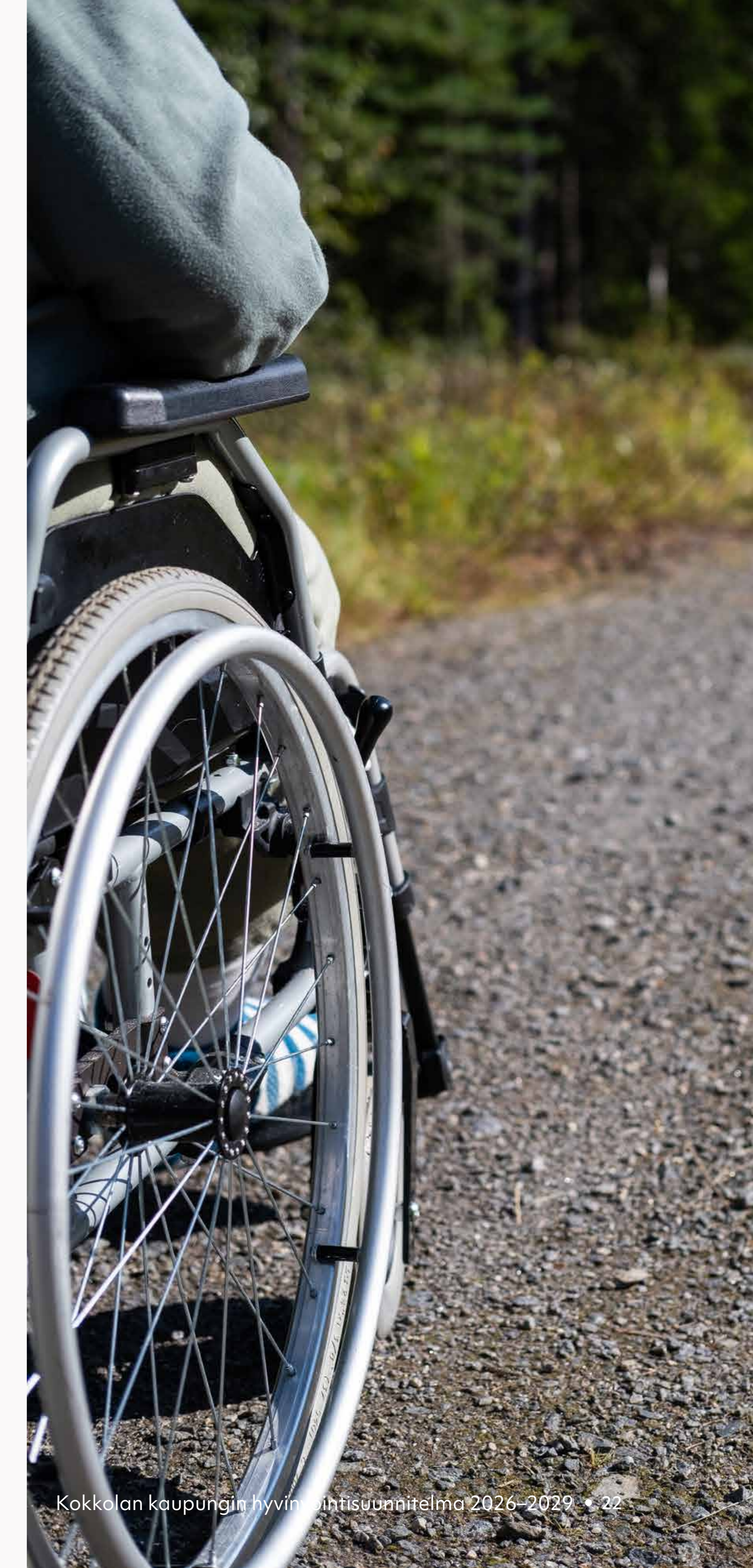
A-ryhmä (218)

- Yksinäisyyteen on vaikea löytää apua (68 %)
- Tiedän mitä pitäisi huomioida ravitsemuksessa (90 %)
- Minulla on mahdollisuus vaikuttaa alueen asukkaiden hyvinvointiin liittyviin asioihin (14 %)
- Mielestäni lapsille ja nuorille on tarjolla riittävästi matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja (11 %),
- Lapsiperheitä tuetaan riittävästi (7 %)
- Omaishoitajien jaksamista tuetaan riittävästi (3 %).

B-ryhmä (116)

- Löydän helposti tietoa kunnan, yhdistysten ja hyvinvointialueen tarjoamasta toiminnasta (82 %)
- Tiedän mistä saan tarvittaessa apua ja tukea itselleni (99 %)
- Löydän riittävästi ja helposti tietoa alueen liikunta-, kulttuuri- ja luontopalveluista sekä toiminnoista (90 %)
- Tiedän mihin otan yhteyttä, jos olen huolestunut läheiseni kotona pärjäämisestä (83 %)
- Olen joutunut tinkimään terveellisestä ruuasta tai lääkkeistä viimeisen vuoden aikana rahanpuutteen vuoksi (8 % vrt. A ryhmä 45 %).
- B-ryhmän vastaajat katsovat voivansa vaikuttaa alueen asukkaiden hyvinvointiin peräti 61 %:sti.

Lähde: <https://kpsHP-hva.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20261052-5>

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet:

Terveelliset elintavat

Mielen hyvinvointi

Arjen turvallisuus

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Hyvinvointisuunnitelmassa käytetyt merkit ja kuvakkeet

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

 = Kaikki sivun tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma

 = Kaikki sivun tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaan

Osallisuusohjelma

 = Tällä värillä merkityt tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät osallisuusohjelmaan

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

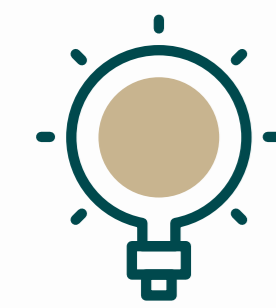
 = Tällä värillä merkityt tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan

Lapset ja nuoret

Terveelliset elintavat

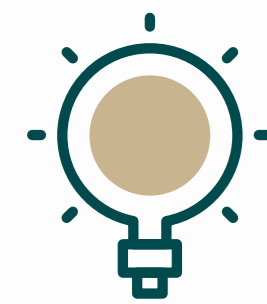

Lapset ja nuoret liikkuvat enemmän, syövät terveellisemmin ja monipuolisemmin sekä tuntevat ja ymmärtävät päihteiden käytön haitat.

Miten	Kuka	Seuranta
Liikunnallisten elintapojen edistäminen		
Koulutamme varhaiskasvatuksen ja opetuspalvelujen henkilökuntaa. Käytämme toiminnallista opetusta. Sallimme omaehtoisen liikkumisen: Liikuntasalit aktiiviseen käyttöön ja liikuntavälineet esille.	Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut	Koulutuksia järjestetty. Toiminnallinen opetus otettu käyttöön. Omaehtoinen liikkuminen mahdollistettu. Oppimisympäristöjen liikunnallisuus huomioidaan koulujen ja päiväkotien uudisrakentamisessa ja peruskorjauksessa.
Nuorisotyön toimintoihin lisätään liikkumista (esim. höntsäryhmät, aktiviteetit)	Nuorisopalvelut	Höntsäryhmien määrä Liikunnallisten aktiviteettien määrä
Perheliikuntaa tarjolla monipuolisesti ympäri vuoden. Enemmän ja monipuolisempia avoimia vuoroja. Liikuntaneuvonta-palvelu tutuksi myös lapsille, nuorille ja perheille. Laadimme soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelman. Tuemme seuroissa harrastamista.	Liikuntapalvelut Yhteistyössä Urheiluseurat ja liikuntaa järjestävät tahot, Urheilupuisto Oy, Soite	Matalan kynnyksen harrastustoiminnan määrä ja kehitys Liikuntaneuvontapalvelusta tiedottamisen ja tietoisuuden lisääntyminen Soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma valmis Avustuserärahalla tasoa seurataan
Turvalliset, saavutettavat ja innostavat ympäristöt aktiiviseen arkeen		
Kaupunkisuunnittelun osa-alueilla (kaavoitus, liikenne-, viher- ja infrasuunnittelu) varmistetaan, että arjen palvelut, leikki- ja harrastuspaikat sekä viher- ja ulkoalueet sijaitsevat lähellä koteja ja ovat helposti saavutettavissa kävelen tai pyöräillen.	Kaupunkisuunnittelu	Arjen palvelut, leikki- ja viheralueet saavutettavissa jalan tai pyörällä. Eri ikäisille lapsille ja nuorille soveltuvia ulko- ja harrastuspaikkoja lähellä koteja. Kodin, koulun ja harrastuspaikkojen välillä on turvalliset ja toimivat jalankulku- ja pyöräilyreitit. Suunnittelussa huomioidaan alueiden liikennettä rauhoittavat ratkaisut.
Laadimme leikki- ja lähiliikuntapaikkojen kehittämissuunnitelman	Liikuntapalvelut & Puistot ja liikuntapaikat	Leikki- ja lähiliikuntapaikkojen kehittämissuunnitelma valmis.

Miten	Kuka	Seuranta
Terveellisen ravitsemuksen edistäminen		
Tarjoamme kouluissa ja varhaiskasvatuksessa ravitsemussuositusten mukaista ruokaa. Lisäämme lasten ja nuorten osallisuutta kouluruokaan ja ravitsemukseen liittyvillä kyselyillä ja työpajoilla. Ruokapalvelujen henkilöstö osallistuu lapsi- ja nuorisovaltuuston kokouksiin, kun esillä ovat ravitsemukseen liittyvät asiat.	Puhtaus- ja ruokapalvelut	Lapsilta ja nuorilta tulleet muutosehdotukset otettu käyttöön. Ruokapalvelujen edustajat ovat osallistuneet lapsi- ja nuorisovaltuuston kokouksiin.
Tietoisuuden lisääminen päihteiden käytön haitoista		
Perustamme ehkäisevän päihdetyön monialaisen työryhmän. Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma valmistuu. Nuoriso- ja opetuspalvelujen yhteistyö ehkäisevässä päihdetyössä. Toteutamme ehkäisevää päihdekasvatusta toiminnallisina menetelmin: esim. Puuroa ja puhetta -toimintamalli, nuorisotilojen teema-WC:t	Nuorisopalvelut Yhteistyössä Ehkäisevän päihdetyön ryhmä, Opetuspalvelut, EHYT, Kouluterveydenhuolto, Koulupoliisi	Perustettu työryhmä Valmis toimintasuunnitelma Kouluterveyskyselyt Toteutetut menetelmät Tapahtumien osallistujamäärät

Mielen hyvinvointi

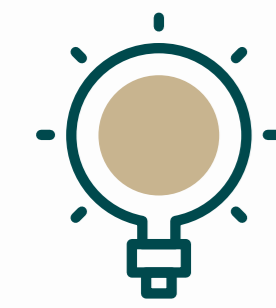

Lasten ja nuorten kokema ahdistus vähenee, ja he kokevat enemmän vahvaa positiivista mielen terveyttä.

Miten	Kuka	Seuranta
Itsesäätely- ja tunnetaidot paranevat		
Käytämme kouluissa ja varhaiskasvatuksessa tehokkaasti TCM-mallia (Teacher Classroom Model) Koulutamme lisää TCM-osaajia kouluihin ja varhaiskasvatukseen.	Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	TCM-koulutettujen henkilöiden määrä
Laadimme Kokkolan perusopetukseen tunne- ja turvataitosuunnitelman.	Opetuspalvelut	Tunne- ja turvataitosuunnitelma valmis.
Nuorten yhteisöllisyyden kokemus lisääntyy		
Tarjoamme turvallisia paikkoja kohdata muita, yrittää ja epäonnistua (resilienssin kehittäminen). Järjestämme pienryhmätoimintaa sekä tapahtumia, retkiä ja leirejä, joissa on mahdollisuus uusiin kokemuksiin. Toteutamme vuosittain työtreenitoimintaa.	Nuorisopalvelut Yhteistyössä Lastensuojelu, kouluterveydenhuolto	Tilatyön toimintatuntien määrä Tapahtumien, retkien ja leirien määrä Pienryhmien määrä Työtreenin toteutuminen
Lasten ja nuorten kuuleminen ja kohtaaminen arjessa paranee		
Luomme hyvinvointialueen kanssa yhteistyörakenteet, jotta ala- ja yläkoulukäiset saavat tarvitsemaansa apua. Seuraamme mobiililaitteiden käyttörajoitteiden vaikutuksia.	Opetuspalvelut Yhteistyössä Hyvinvointialue	Yhteistyörakenteet luotu. Kouluterveyskyselyn tulokset (lasten ja nuorten mielen terveys)

Miten	Kuka	Seuranta
Lasten ja nuorten mielen hyvinvointi vahvistuu, kun ympäristö on turvallinen, ennakoitava ja kannustava		
Luodaan rauhallisuutta, myönteisiä kokemuksia ja palautumista luovia toimintaympäristöjä, joissa on esim. levähdystiloja, metsäpihoja ja rauhallisia oleskelualueita.	Kaupunkisuunnittelu	Toimintaympäristöjä kehitetty
Mielen hyvinvointia luonnossa liikkumisesta		
Kehitetään edelleen esteettömiä ja saavutettavia retkeilyreittejä ja -palveluja, joita lapset, nuoret ja perheet voivat käyttää. Lisätään viestintää reiteistä, palveluista ja luonnossa liikkumisen myönteisistä vaikutuksista hyvinvointiin.	Liikuntapalvelut & Puistot ja liikuntapaikat Yhteistyössä Markkinointi ja viestintä	Toteutetut hankkeet
Mielen hyvinvointia kulttuurista		
Kaupunki järjestää itse ja tukee muiden toimijoiden järjestämiä, lapsille ja nuorille suunnattuja kulttuuritapahtumia säännöllisesti.	Kulttuuripalvelut	Tapahtumien ja niihin osallistuneiden lasten ja nuorten määrät.

Turvallinen arkiympäristö

Lapset ja nuoret kokevat toimintaympäristönsä turvalliseksi koulussa, harrastuksissa ja liikkueessaan kaupungilla.

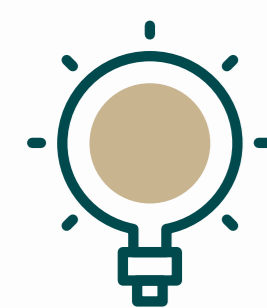
Miten	Kuka	Seuranta
Turvallisempi arkiympäristö ja kiusaamisen ehkäiseminen koulussa ja vapaa-ajalla		
Jalkautetaan yhtenäiset kiusaamista ehkäisevät ja KiVa-toimintaa täydentävät toiminnot.	Opetuspalvelut, koulujen rehtorit ja KiVa-tiimit	Vuosittainen koulukohtainen KiVa-koulu kysely
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksiköt ovat sitoutuneet kaveritaitojen harjoitteluun. Kaikki yksiköt laativat kiusaamisen ehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen suunnitelman.	Varhaiskasvatuspalvelut	Kiusaamisen ehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen suunnitelma valmis.
Nuorisopalvelut osallistuu kiusaamisen vastaiseen toimintamalliin. Jalkautuva nuorisotyö tarjoaa aikuiskontakteja nuorten vapaa-ajalle. Antirasistinen työote juurrutetaan osaksi nuorisopalveluja. Ankkuri-toiminnan toteutumista edistetään.	Nuorisopalvelut Yhteistyössä Opetuspalvelut, Kokkolan suomalainen seurakunta, Museopalvelut, Hyvinvointialue, Poliisi	Kiusaamisen vastaisen työn toimintamalli valmis. Jalkautumiskertojen ja jalkautuneiden aikuisten määrä. Henkilöstön itsearviointi antirasistisesta osaamisesta ja toimien toteutumisesta. Ankkuritoimintaan osoitettu nuorisopalvelujen resurssi Ankkuri-toiminnan yhteistyöpalaverien ja toimenpiteiden määrä.
Kehitämme kiusaamistapausten yksilöllistä ja yhteisöllistä jälkihuoltoa yhdessä opiskeluohjelman kanssa. Kehitämme kiusaamistapausten kirjaamista.	Opetuspalvelut	Toimiva ja suunniteltu jälkihuolto. Kirjaamislomakkeet on uusittu sähköisiksi

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden edistäminen

Kaikissa kouluissa tehdään kolmen vuoden välein kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus.	Opetuspalvelut	Indikaattorin pistemäärä, TEA-viisari
--	----------------	---------------------------------------

Miten	Kuka	Seuranta
Lasten ja nuorten turvallisten asuinympäristöjen sekä turvallisten liikkumisreittien varmistaminen		
Kaavoituksessa varmistetaan, että arjen palvelut, leikki- ja harrastuspaikat sekä viher- ja ulkoalueet sijaitsevat lähellä koteja ja ovat helposti saavutettavissa kävellen tai pyöräillen. Asuinalueet ovat viihtyisiä, meluttomia ja terveellisiä.	Kaupunki-, liikenne- ja infrasuunnittelu, Puistot ja liikuntapaikat	Arjen palvelut, leikki- ja viheralueet saavutettavissa jalan tai pyörällä. Eri ikäisille lapsille ja nuorille soveltuvia ulko- ja harrastuspaikkoja lähellä koteja. Kodin, koulun ja harrastuspaikkojen välillä on turvalliset ja toimivat jalankulku- ja pyöräilyreitit. Suunnittelussa huomioidaan alueiden liikennettä rauhoittavat ratkaisut.
Uima- ja vesiturvallisuustaitojen edistäminen		
Vakiinnutetaan uimaopetuksen hyvät käytännöt ja lisätään vesiturvallisuustaitoja eri kohde- ja ikäryhmät huomioiden	Liikunta- ja opetuspalvelut Yhteistyössä Puistot ja liikuntapaikat, Markkinointi ja viestintä	Vakiintuneet hyvät käytännöt Uimakoulu ryhmiä ja niihin osallistuvien määrät Uimarantojen turvallisuuden lisäämiseksi tehdyt toimenpiteet

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Nuorten syrjäytyminen vähenee. Lasten ja nuorten osallisuudesta huolehditaan ja osallisuuden tapoja kehitetään.

Miten	Kuka	Seuranta
Osallistuminen harrastuksiin lisääntyy		
<p>Kohasu-koordinaattorit tiedottavat lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuksista ja harrastamisen hyvistä puolista.</p> <p>Koulut, Kohasu-koordinaattorit ja harrastustoimijat tekevät yhteistyötä.</p> <p>Harrastusten ja harrastuskokeilujen määrä kasvaa kevään 2026 tasosta.</p>	<p>Nuoriso- ja opetuspalvelut</p>	<p>Kohasu-toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten määrä.</p> <p>Vähintään kerran viikossa Kohasu-harrastuksiin osallistuvien osallistumisprosentti</p>
<p>Kehitetään harrastuksista tiedottamista ja selvitetään harrastuskalenterin käyttöönottoa tapahtumakalenterin rinnalle.</p>	<p>Sivistyspalvelujen hyvinvointi- ja osallisuustiimi</p> <p>Yhteistyössä Markkinointi ja viestintä, Harrastuksia tarjoavat järjestöt, yhdistykset ja muut toimijat</p>	<p>Selvitys harrastuskalenterista on valmis ja sen pohjalta valitus toimenpiteet on tehty.</p>
Lasten ja nuorten kuulemisen kehittäminen ja osallisuuden lisääminen		
<p>Kehitetään osallisuuden tapoja, kuten osallistamista suunnitteluprojekteihin, nuorten raateja ja työpajoja, dialogia ja koulukyselyjä</p>	<p>Kaupunkisuunnittelu, varhaiskasvatus-, opetus ja nuorisopalvelut</p>	<p>Lasten ja nuorten osallisuus toteutuu eri yhteyksissä</p> <p>Osallisuuden tapojen toimivuuden arviointi</p>
Alakoulun opettajien osallisuusosaamisen lisääminen		
<p>Alakoulujen kehittäjäopettajat osallistuvat vuorollaan lapsivaltuuston kokouksiin, ja välittävät osallisuusosaamista omille kouluilleen.</p>	<p>Opetuspalvelut</p>	<p>Lapsivaltuuston kokouksiin osallistuneiden kehittäjäopettajien määrä</p>
Ympäristö tukee yhteisöllisyyttä ja kohtaamisia		
<p>Luodaan ympäristöjä, jotka tukevat yhteisöllisyyttä, kohtaamisia ja turvallista yhdessäoloa.</p> <p>Suunnittelussa huomioidaan nuorten oleskelu- ja harrastuspaikkojen tarve, saavutettavuus ja turvallisuus.</p>	<p>Kaupunkisuunnittelu</p>	<p>Suunnitellut ja toteutetut nuorten oleskelu- ja kohtaamispaikat</p> <p>Ympäristön kehittämistä yhteisölliseksi ja turvallista yhdessäoloa tukeviksi edistävät toimenpiteet</p>

Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyö

Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma 2024–2027 täydentää lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää työtä Kokkolassa. Suomen UNICEF myönsi Kokkolalle ensimmäisen Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksensa 2020. Toisen kerran tunnustus myönnettiin kesäkuussa 2023. Myönnetty tunnustus on voimassa neljä vuotta. Suomen UNICEF seuraa vuosittain toimintasuunnitelman edistymistä.

Tunnustuksen myöntäminen tarkoittaa, että lapsiystävällisessä kunnassa

- lapset ovat tasa-arvoisia kunnan asukkaita ja kokevat olevansa tärkeitä omissa lähiyhteisöissään
- lapset ja nuoret ovat vahvasti kehittämistyössä mukana
- koko kunta on sitoutunut mallin toteuttamiseen ja kehittämistyöhön
- kunta sitoutuu rakenteellisiin muutoksiin tähtäävään, pitkäjänteiseen työhön
- kehittämistyössä huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja lapsiryhmät.

Lapsi- ja nuorisoystävällisyyden kehittämistyö jatkuu Kokkolassa, sillä lapsen oikeuksien toteutumisesta on pidettävä huolta joka päivä toimintasuunnitelman mukaisesti.

Lapsille suunnatuissa palveluissa ehkäistään kiusaamista ja edistetään yhteisöllisyyttä.

Lisäksi lasten kasvuympäristöissä edistetään lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Perusopetuksen koulujen sitoutuminen yhteisiin kiusaamisen vastaisiin toimintatapoihin.

TCM-koulutuksiin osallistuneiden alakoulun opettajien määrää nostetaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelman (1–6 lk:t) mukaisia museosisältöjä kehitetään tukemaan moninaisuutta.

Kohasu-harrastustoiminnan ohjaajille ja iltapäiväkerhojen työntekijöille koulutusta kiusaamisen ehkäisemiseen.

Varmistetaan, että myös haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallisuus toteutuu.

Kunta vastaa osallisuuden toteutumisesta ja arvioi sitä.

Lapset puheeksi -työ vakiinnutetaan kehittämällä ja seuraamalla sen toteutumista ja vaikuttavuutta.

Osallisuutta lisätään harrastustoiminnassa ja vapaa-ajalla.

Rokkikoulun vapaaoppilaspaikat

Erityisryhmille suunnattu matalan kynnyksen maksuton toiminta nuorisopalveluissa.

Koulunuorisotyön tiimi suorittaa Lapset puheeksi -koulutuksen.

Työtreeni-toiminta

Kaikenikäiset lapset ja nuoret voivat osallistua yhteisötaiteeseen viheralueiden suunnittelussa ja rakentamisessa.

Musiikkikeskus Snellmanin lasten ja perheiden ohjelmiston hinnoittelussa huomioidaan saavutettavuus.

Yhteistyö Soiten perhekeskuspalveluiden kanssa haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten tunnistamiseksi sekä heidän osallisuuttaan lisäävien toimien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lasten ja nuorten vapaa-ajanviettomahdollisuuksien ja harrastustoiminnan kehittäminen.

Tämä on lasten ja nuorten valitsema tavoite.

Nuoristotiloilla tarjotaan matalan kynnyksen maksutonta harrastustoimintaa ja harrastuskokeiluja.

Harrastusresepti aktiivisessa käytössä nuorisopalveluissa ja opiskeluhollossa.

Museon yleisötyön kehittäminen: tapahtumia lapsille ja perheille.

Kirjastot edistävät lukutaitoa ja lukuharrastusta monipuolisesti.

Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet puistoissa, leikkipuistoissa ja lähiliikuntapaikoilla.

Musiikkikeskus Snellmanin lastenkulttuuriohjelmisto 1–13-vuotiaille ja heidän perheilleen

Yhteistyö KPedun opiskelijahuollon kanssa vapaa-ajan viettomahdollisuuksista ja harrastuksista.

Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät saavat täydennyskoulutusta lapsen oikeuksista.

Varhaiskasvatuksessa jaetaan ja lisätään tietoa lapsen oikeuksien koulutuksista ja materiaaleista.

Lapset oikeuksiin liittyvien koulutusten näkyvyyttä opetuspalvelujen intrassa kehitetään.

Perusopetuksen opettajille järjestetään täydennyskoulutusta lapsen oikeuksista.

Museon yleisötyötä tekevät, liikunnanohjaajat ja uimaopettajat suorittavat Lapsen oikeudet vapaa-ajalla -koulutuksen.

Nuorisopalveluiden työntekijät suorittavat Johdatus lapsen oikeuksiin -koulutuksen.

Kasvuympäristö tukee lapsen oikeutta omaan kieleensä ja kulttuuriinsa.

Lisätään opettajien, ohjaajien ja rehtoreiden osaamista S2-oppilaiden opettamisessa ja kielitietoisessa koulutuksessa.

Tervetuloa kouluun -kirjeet laaditaan eri kielillä, myös selkokielen versio.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma päivitetään suomeksi ja ruotsiksi.

Kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta varhaiskasvatuksessa vahvistetaan vakinaistamalla S2-opettaja.

Retkeilyreittien opasteisiin lisätään eri kieliversioita QR-koodilla.

Kirjastoon hankitaan lasten ja nuorten kirjallisuutta ja muuta aineistoa eri kielillä. Myös kirjaston tapahtumia, esim. satutuokioita järjestetään eri kielillä.

Varmistetaan, että keskeiset tiedot liikuntapaikkojen käytöstä ovat saatavissa verkkosivulla myös muilla kielillä.

Museon näyttelyiden tekstit tuotetaan myös muilla kielillä, kunkin näyttelyn kohderyhmät huomioiden.

Kohasu-kerhojen ohjaajien kielitietoisuutta ja valmiutta huomioida S2-oppilaat kehitetään.

Lapsivaikutusten arviointien (LAVA) kehittäminen.

Kunnassa on selkeä ohjeistus lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönoton ja systemaattisen toteutuksen tueksi. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

Lapsivaikutusten arviointitietoa aletaan koota yhteen kumuloituvaksi tiedoksi.

Laajennetaan LAVA-tietoisuutta koko kaupungin toiminnassa järjestämällä koulutuksia.

Kaupunkisuunnitteluun nimetään LAVA-koordinaattori

Kaupunginvaltuutetut saavat perehdytyksen lapsen oikeuksiin ja lapsivaikutusten arviointiin valtuustokausittain.

Kunta huomioi lapset ilmastotyössään.

Kokkola vähentää kasvihuonekaasupäästöjään systemaattisesti ja varautuu muuttuvaan ilmastoon sekä huomioi lapset ilmastotyössään.

Ilmastotyöstä raportoidaan vuosittain tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

Ilmastovahti tarjoaa ajantasaista tietoa ilmastoasioista.

Energiatehokkuussopimuksen, Pyöräliikenteen kehittämissuunnitelman ja metsäohjelman mukaiset toimenpiteet etenevät.

Kestävyys ja ilmastokasvatus mukana perusopetuksen monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Viherympäristöliiton mallin mukaiset Kestävän ympäristörakentamisen periaatteet huomioidaan viheralueiden suunnittelussa ja kunnossapidossa sekä viherrakentamisessa.

Järjestetään ilmastotapahtumia, joissa huomioidaan lapset ja nuoret.

Uuden Halkokarin koulun suunnittelussa kiinnitetään huomiota erityisesti liikenneturvallisuuteen (kävely- ja pyörätiet).

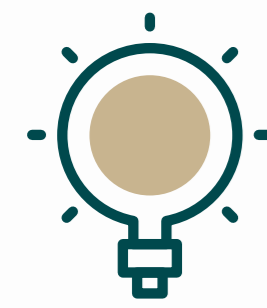
Kaavoituksessa otetaan käyttöön ilmastovaikutuksien arviointiin tarkoitettuja työkaluja.

Kaavamääräyksissä huomioidaan ilmastovaikutukset.

Työikäset

Terveelliset elintavat

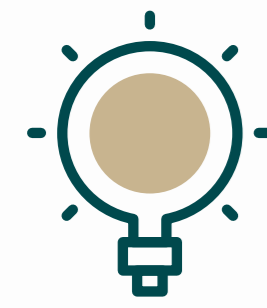

Työkäiset liikkuvat enemmän. Yhä useampi työikäinen pysyy työkykyisenä ja tiedostaa päihteiden käytön riskit ja seuraukset.

Miten	Kuka	Seuranta
Työnhakijoiden työkyvyn tukeminen ja aktivoivat palvelut		
Työttömiä ohjataan terveystarkastukseen.	Työllisyyspalvelut	Terveystarkastukseen ohjattujen asiakkaiden määrä.
Työkokeilujen, valmennusten ja koulutusten järjestäminen	Työllisyyspalvelut	Aktivointiaste %
Arkiympäristö tukee sujuvaa liikkumista, hyvinvointia ja terveellisiä valintoja		
Kehitetään kävelyä ja pyöräilyä tukevia reittejä sekä liikunta- ja virkistysmahdollisuudet lähellä asuin- ja työpaikka-alueita. Vahvistetaan viher- ja ulkoilualueiden käyttömahdollisuuksia työmatka- ja työpäiväliikuntaan.	Kaupunkisuunnittelu	Työpaikka- ja asuinalueilla saavutettavat, turvalliset kävely- ja pyöräilyreitit. Palvelut, ulkoilu- ja liikuntapaikat sekä muut arjen kohteet saavutettavissa jalan ja pyörällä. Työkykyä tukevat palvelut, esim. lähiliikuntapaikat.
Innostavat ja saavutettavat liikuntaympäristöt. Ulko- ja luontoliikuntaverkoston kehittäminen, huomioidaan erityisesti ympärivuotinen käyttö ja reitistöjen monikäyttöisyys Lisätään viestintää mahdollisuudesta käyttää sisäliikuntatiloja omaehtoiseen liikuntaan, esim. höntsäryhmät.	Liikuntapalvelut, Puistot ja liikuntapaikat Yhteistyössä Urheilupuisto Oy, Markkinointi ja viestintä	Toteutetut hankkeet Varattavien liikuntatilojen ja -paikkojen käyttötuntimäärät
Luodaan kaikille avoimia pyörämatkailureittejä ja teemakokonaisuuksia hyödyntämällä Kokkola pyöräliikenneverkostoa sekä osallistamalla paikallisia toimijoita ja kaupunkilaisia. Julkaistaan reitit karttaesitteessä ja digitaalisissa reittipalveluissa.	Kestävän pyörämatkailun Kokkola -kehittämishanke (KOSEK) Yhteistyössä Kokkolan Matkailu Oy	Hankkeen aikana syntyneet valmiit reitit ja teemakokonaisuudet

Miten	Kuka	Seuranta
Riittävään liikkumiseen ohjaaminen		
Järjestetään monipuolisia matalan kynnyksen liikuntaryhmiä eri puolilla Kokkolaa. Panostetaan liikuntaneuvontapalvelun tunnettuuden lisäämiseen. Lisätään käyttöopastuksia ja ohjausta esim. ulkokuntosaleille. Laaditaan soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma. Kehitetään pyörätieviitoituksia, jotta etäisyydet ovat selkeästi näkyvillä ja pyörällä liikkuminen on helppoa ja sujuvaa.	Liikuntapalvelut, kaupunkisuunnittelu Yhteistyössä Kokkolan seudun opisto, yhdistykset, hyvinvointialue	Liikuntaryhmien määrä ja uusien osallistujien määrät ryhmissä. Liikuntaneuvonnan asiakasmäärä. Toteutuneiden käyttöopastuksien / ohjausten määrä Soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma valmis Suunnitelma pyörätieviitoituksien kehittämiseksi on valmistunut ja sen mukaisia toimenpiteitä tehdään/on tehty.
Lisääntynyt tietoisuus päihteiden käytön vaikutuksista		
Perustetaan ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä. Tehdään ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Käynnistetään työikäisille suunnattu ehkäisevä päihdetyö.	Nuorisopalvelut Yhteistyössä Monialainen ehkäisevän päihdetyön työryhmä, yhdistykset, hyvinvointialue	Ehkäisevän päihdetyön työryhmä perustettu. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma valmis. Ikäihmisten päihteiden käyttöä koskevien kyselyiden toteuttaminen.

Mielen hyvinvointi

Työkäiset huolehtivat mielen hyvinvoinnista ja riittävästä palautumisesta. Yhä useampi pysyy työkykyisenä.

Miten

Kuka

Seuranta

Arkiympäristö tukee palautumista, henkinen hyvinvointi vahvistuu

Parannetaan ulkoilu- ja viheralueiden saavutettavuutta työpaikkojen läheisyydessä

Kaupunkisuunnittelu

Työkäisten ulkoilu- ja palautumisympäristöjen saavutettavuuden kehittyminen

Mielen hyvinvointia luonnossa liikkumisesta

Kehitetään edelleen esteettömiä ja saavutettavia retkeilyreittejä ja -palveluja, joita työkäiset voivat käyttää. Lisätään viestintää reiteistä, palveluista ja luonnossa liikkumisen myönteisistä vaikutuksista hyvinvointiin.

Liikuntapalvelut & Puistot ja liikuntapaikat

Yhteistyössä
Markkinointi ja viestintä

Toteutetut hankkeet

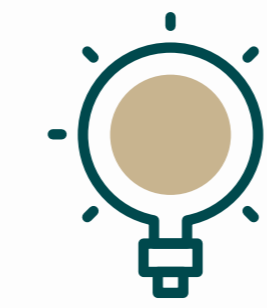
Mielen hyvinvointia omaehtoisesta kulttuuriharrastamisesta

Kaupunki tukee kulttuuriavustuksin toimijoita, jotka järjestävät kulttuuritoimintaa tai mahdollistavat siihen osallistumisen.

Kulttuuripalvelut

Tuettujen tapahtumien ja toimijoiden määrä

Arjen turvallisuus

Arjen toimintaympäristö koetaan turvalliseksi.

Miten

Kuka

Seuranta

Arkiympäristö on selkeä, esteetön ja toimiva

Kehitetään ja ylläpidetään turvallisia kävely- ja pyöräilyreittejä.

Kaupunkisuunnittelu

Työmatkareitit ovat turvallisia ja hyvin valaistuja.

Parannetaan valaistusta ja ympäristön selkeyttä.

Ympäristön selkeyttä ja valaistusta parannettu.

Varmistetaan turvalliset työmatkareitit ja huolehditaan julkisten tilojen turvallisuudesta.

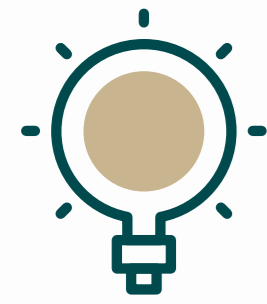
Turvallisuutta parantavien ratkaisujen määrä.

Huomioidaan työkäisten tarpeet liikkumisessa, palvelujen saavutettavuudessa ja turvallisissa ulkoiluympäristöissä.

Esteettömyyden kehittyminen.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Työkäisten osallisuus kaupungin päätöksentekoon ja suunnitteluun lisääntyy. Työttömyys ei estä osallisuuden kokemusta. Myös Kokkolaan muuttaneiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset lisääntyvät.

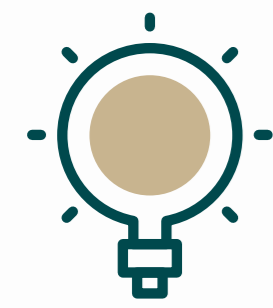
Miten	Kuka	Seuranta
Kotoutujat kiinnittyvät suomalaiseen yhteiskuntaan		
Tarjoamme omakielistä yhteiskuntaorientaatiota.	Kotoutumispalvelut	Yhteiskuntaorientaatiokurssien määrä.
Asiakkaiden osallisuus työllisyys- ja kotoutumispalveluissa lisääntyy		
Järjestämme asiakasraateja.	Työllisyys- ja kotoutumispalvelut	Asiakasraatien ja niiden osallistujien määrä.
Osallisuuden vahvistuminen taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta		
Kehitetään ja monipuolistetaan työkäisille suunnattuja osallistumisen tapoja (esim. kyselyt, työpajat, digiosallistuminen, yhteiskehittämisen menetelmät).	Kaupunkisuunnittelu	Uudet ja vahvistetut osallistumismahdollisuudet kaupungin suunnitteluun tai päätöksentekoon
Tuetaan yhteisöllisyyttä kehittämällä harrastusten ja tapahtumien digitaalista löydettävyyttä		
Selvitetään harrastuskalenterin yhdistämistä tapahtumakalenteriin kaupungin verkkosivuille.	Sivistyspalvelujen hyvinvointi- ja osallisuustiimi, viestintä Yhteistyössä: Harrastuksia tarjoavat järjestöt, yhdistykset ja muut toimijat	Selvitys harrastuskalenterin yhdistämisestä tapahtumakalenteriin on valmistunut. Selvityksen perusteella parhaaksi valitut toimenpiteet on tehty.

Ikääntyneet

Terveelliset elintavat

Ikääntyneiden fyysinen aktiivisuus lisääntyy, tasapaino paranee ja kaatumiset vähenevät. Yhä useampi tiedostaa ikääntyneiden päihteiden käytön riskit ja seuraukset.

Miten	Kuka	Seuranta
Lihaskunto, tasapaino ja kestävyys paranevat		
Järjestetään eri puolilla Kokkolaa monipuolisia matalan kynnyksen liikuntaryhmiä, jotka tavoittavat erityisesti uusia osallistujia. Lisätään tasapainotuntien tarjontaa. Koulutetaan voima- ja tasapainoharjoittelun vertaisohjaajia. Jalkaudutaan ikäihmisten tapahtumiin ja kokoontumisiin, ja lisätään tietoisuutta liikkumisesta sekä voima- ja tasapainoharjoittelusta. Kannustetaan yhdistyksiä ja yksityistä sektoria yhteistyöhön voimaharjoittelun lisäämiseksi esim. erityisliikuntakortilla.	Liikuntapalvelut Yhteistyössä Kokkolan seudun opisto, yhdistykset	Liikuntaryhmien ja niihin osallistuneiden / uusien osallistujien määrät. Koulutettujen vertaisohjaajien määrä. Jalkautumiset tapahtumiin. Yhteistyön kehittyminen voimaharjoittelun osalta.

Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn vahvistaminen sekä päivittäisen liikkumisen lisääminen

Kehitetään esteettömiä ja turvallisia ulkoilu- ja kävelyreittejä sekä liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia lähellä asuinalueita. Lisätään penkkejä ja levähdyspaikkoja, parannetaan talvikunnossapitoa ja liukkauden torjuntaa sekä sijoitetaan lähiliikuntapaikkoja ja ulkokuntoiluvälineitä lähelle ikääntyneiden asuinalueita.	Kaupunkisuunnittelu	Turvalliset ja esteettömät, ympärivuotiset kävely- ja ulkoilureitit. Lisätyt penkit, levähdyspaikat ja parannettu talvikunnossapito. Ulkokuntoilu- ja lähiliikuntapaikkoja myös alueilla, joilla ikääntyneitä asuu eniten.
---	---------------------	--

Tietoisuus päihteiden käytön vaikutuksista lisääntyy

Perustetaan ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä. Tehdään ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Käynnistetään ikääntyneille suunnattu ehkäisevä päihdetyö.	Nuorisopalvelut Yhteistyössä Monialainen ehkäisevän päihdetyön työryhmä, yhdistykset, hyvinvointialue	Ehkäisevän päihdetyön työryhmä perustettu. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma valmis. Ikäihmisten päihteiden käyttöä koskevien kyselyiden toteuttaminen.
---	---	---

Mielen hyvinvointi

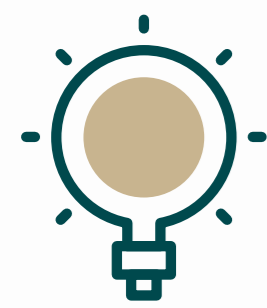
Ikääntyneet huolehtivat mielen hyvinvoinnista ja riittävästä palautumisesta.

Miten	Kuka	Seuranta
Turvallinen arki tukee ikääntyneiden mielen hyvinvointia		
Palautumista tukeva ulkoilu, sosiaaliset kohtaamiset ja matalan kynnyksen hyvinvointipalvelut ovat käytettävissä ikääntyneen omien voimavarojen mukaisesti.		
Parannetaan ulkoilu- ja viheralueiden saavutettavuutta, lisätään levähdyspaikkoja ja turvallisia reittejä.	Kaupunkisuunnittelu	Ulkoilu- ja levähdyspaikkojen saavutettavuuden parantaminen
Mielen hyvinvointia luonnossa liikkumisesta		
Mahdollistetaan ikääntyneiden luonnossa liikkumista kehittämällä lisää esteettömiä ja saavutettavia retkeilyreittejä ja -palveluja. Lisätään viestintää reiteistä, palveluista ja luonnossa liikkumisen myönteisistä hyvinvointivaikutuksista.	Liikuntapalvelut, Puistot ja liikuntapaikat Yhteistyössä Markkinointi ja viestintä	Toteutetut hankkeet

Mahdollistetaan kulttuurin saavutettavuus hoivakodeissa ja palvelutaloissa asuville

Tuetaan taloudellisesti toimijoita, jotka käyvät esiintymässä hoivakodeissa ja palvelutaloissa.	Kulttuuripalvelut	Toteutuneiden esiintymisien määrä
---	-------------------	-----------------------------------

Arjen turvallisuus

Ikääntyneet kokevat arkisen toimintaympäristönsä turvalliseksi.

Miten

Kuka

Seuranta

Selkeä, esteetön ja hyvin ylläpidetty arkiympäristö lisää turvallisuuden tunnetta

Parannetaan kävely- ja asiointireittien esteettömyyttä, valaistusta ja liukkauden torjuntaa sekä lisätään penkkejä ja levähdyspaikkoja.

Kaupunkisuunnittelu

Ikääntyneiden keskeisten asiointi- ja kävelyreittien parantaminen.
Lisätyt levähdyspaikat.
Katujen ylityspaikkojen turvallisuutta parannettu.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Ikääntyneiden kokema yksinäisyys vähenee ja osallisuus lisääntyy.

Miten

Kuka

Seuranta

Sosiaalinen hyvinvointi vahvistuu, kun ikääntyneillä on mahdollisuus osallistua ja kokea osallisuutta.

Tuetaan matalan kynnyksen osallisuutta lähellä ikääntyneiden omaa asuinympäristöä ja erilaisen toimintakyvyn huomioiden.

Kaupunkisuunnittelu

Ikääntyneille luodut matalan kynnyksen osallistumismahdollisuudet

Lisätään yhteisöllisiä ja helposti saavutettavia tilaisuuksia.

Kehitetään ikääntyneiden osallistumisen tapoja (esim. kyselyt, työpajat ja käyttäjäkokemusten hyödyntäminen).

Kehitetään harrastus- ja tapahtumatoiminnan löydettävyyttä

Kehitetään harrastuksista tiedottamista ja selvitetään harrastuskalenterin käyttöönottoa tapahtumakalenterin rinnalle.

Kulttuuri-, opetus-, varhaiskasvatus- ja nuorisopalveluiden hyvinvointi- ja osallisuustiimi

Selvitys harrastuskalenterista on valmis ja sen pohjalta valitut toimenpiteet on tehty.

Yhteistyössä
Markkinointi ja viestintä
Harrastuksia tarjoavat järjestöt, yhdistykset, muut toimijat

Meillä on laajempi horisontti.